

Besluit Verlenen Vergunning

Datum
7 juli 2025

Zaaknummer
2024-008246

Onderwerp
Omgevingswet natuurbescherming –
soorten- en gebiedenbescherming

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 67

Witteveen en Bos
T.a.v. de heer
Leeuwenbrug 8
7411 TJ DEVENTER

Locatie
Grebbedijk tussen Rhenen en Wageningen

Gemeente
Rhenen/Wageningen

Activiteit
Dijkversterking Grebbedijk

DSO-nummer
2024061200257

Beste heer ,

Hierbij ontvangt u het definitieve besluit over bovengenoemde aanvraag betreffende het project dijkversterking Grebbedijk waarbij verbodsbepalingen uit de Omgevingswet en het Besluit activiteiten leefomgeving paragraaf 11.1 activiteiten met mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden Rijntakken, Veluwe, Binnenveld en Kolland & Overlangbroek en paragraaf 11.2 Flora en Fauna activiteiten met betrekking tot dieren of planten in het wild worden overtreden voor de steenuil, kerkuil, huismus, ooievaar, ruige dwergvleermuis, hazelworm, ringslang, poelkikker, kamsalamander en grote modderkruiper. Wij verlenen u deze vergunning.

Projectprocedure Dijkversterking Grebbedijk

Het dijktraject Grebbedijk is onderdeel van de primaire waterkering langs de noordelijke Nederrijnoever. Waterschap Vallei en Veluwe heeft een (ontwerp)projectplan opgesteld voor de versterking van dit deel van de waterkering. In artikel 5.8 van de Waterwet is bepaald dat Gedeputeerde Staten in het kader van een projectprocedure een gecoördineerde voorbereiding bevorderen van de besluiten die nodig zijn ter uitvoering van een projectplan voor de verlegging of versterking van primaire waterkeringen. Dit besluit is onderdeel van die gecoördineerde procedure. De coördinatie is gericht op een efficiënte besluitvorming door de voorbereiding, vaststelling en bekendmaking van de benodigde besluiten op elkaar af te stemmen en gelijktijdig te laten verlopen. Daardoor kunnen voor zowel het projectplan van Waterschap Vallei en Veluwe als de overige besluiten gelijktijdig en bij hetzelfde loket zienswijzen worden ingediend. De goedkeuring van het projectplan door Gedeputeerde Staten vormt het sluitstuk van de besluitvorming. Na dit goedkeuringsbesluit staat voor belanghebbenden gelijktijdig beroep open tegen het goedkeuringsbesluit en de overige besluiten.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

 provincie
Gelderland

Gezamenlijke voorbereiding van besluiten

De besluiten benodigd voor de realisatie van het Dijkverzwaringproject met gebiedsontwikkeling Kaderrichtlijn water (KRW) geul Plasserwaard zijn door betrokken overheden overkoepelend voorbereid en ook de communicatie heeft gezamenlijk plaatsgevonden. Om de op handen zijnde besluiten zo goed mogelijk bij betrokkenen onder de aandacht te brengen en hen daarover te raadplegen hebben er verschillende momenten van informatieverstrekking en raadpleging plaatsgevonden. De volgende besluiten zijn in de coördinatie voor het project Dijkversterking Grebbedijk betrokken:

De volgende ontwerpbesluiten zijn in de coördinatie voor het project Grebbedijk betrokken:

- Projectbesluit Grebbedijk inclusief milieueffectrapport van het waterschap Vallei en Veluwe (dijkversterking);
- Omgevingsvergunning beperkingengebiedsactiviteit Rijk van Rijkswaterstaat;
- Omgevingsvergunning omgevingsplanactiviteit kappen van houtopstanden (bomen) van de gemeente Wageningen;
- Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit (bescherming natuurgebieden) van de provincie Gelderland;
- Omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteit (bescherming van soorten) van de provincie Gelderland;
- Maatwerkvoorschrift houtopstanden (herplant bomen op andere gronden) van de provincie Gelderland.

Advies MER commissie

Het MER is getoetst door de Commissie voor de milieueffectrapportage. De Commissie heeft advies uitgebracht over het MER om het als goede onderlegger te kunnen laten dienen voor de besluitvorming.

Beantwoording zienswijzen en uitspraak Rendac/Amer centrale

De besluiten benodigd voor de realisatie van Dijkversterking Grebbedijk zijn door de betrokken overheden gezamenlijk voorbereid en omwonenden zijn over de plannen geïnformeerd en geraadpleegd. Bij de kennisgeving van de besluiten door Gedeputeerde Staten is vermeld waar en wanneer de besluiten ter inzage liggen. In navolging daarop zijn er zienswijzen over de ontwerpbesluiten ingediend. Gedurende de termijn dat de besluiten ter inzage liggen, kan eenieder daarop een zienswijze indienen. Alle zienswijzen worden doorgestuurd naar de bevoegde instanties en betrekken die bij de definitieve besluitvorming. Voor de omgevingsvergunning Gebiedenbescherming en Flora en Fauna zijn in de ingediende zienswijzen nieuwe inzichten naar voren gebracht die leidden tot aanpassing van het ontwerpbesluit. In de nota van beantwoording bij dit besluit zijn alle zienswijzen behandeld en beantwoord. Zienswijzen #38, #55 en #60 hebben betrekking op het verlenen van het Gebiedenbeschermingsbesluit en het Flora en Fauna besluit. In de oplegnotitie is aangegeven wat er is gewijzigd ten opzichte van het ontwerpbesluit, hierin zijn ook de wijzigingen aangegeven ten aanzien van de jurisprudentie over stikstof en additionaliteit n.a.v. de uitspraak van de Raad van State van 18 december 2024 over de Rendac en Amer centrale.

Beroep instellen

Op de vaststelling van het projectplan is de Crisis- en herstelwet van toepassing. Deze wet voorziet in een versnelde procedure voor ruimtelijke en infrastructurele projecten. Het projectplan en de overige gecoördineerd voorbereide besluiten zijn definitief vastgesteld en door Gedeputeerde Staten goedgekeurd. Het goedkeuringsbesluit, het projectplan en de definitieve besluiten liggen zes weken ter inzage. Belanghebbenden kunnen in deze periode bij de Afdeling bestuursrechtspraak

Datum

7 juli 2025

Zaaknummer

2024-008246

Blad

3 van 67

van de Raad van State beroep instellen. Deze Afdeling beslist in eerste en enige instantie over de ingestelde beroepen.

Historie vergunningverlening

Voor dit project is niet eerder een aanvraag in het kader van de Omgevingswet of de Wet natuurbescherming gedaan. Er is voor het aangevraagde project niet eerder een vergunning, ontheffing of verklaring van geen bedenkingen door de Provincie Gelderland verleend. Er wordt geen gebruik gemaakt van een gedragscode.

Aanvraag

Op 12 juni 2024 hebben wij uw aanvraag voor een vergunning in het kader van hoofdstuk 3 Omgevingswet soortenbescherming en Natura 2000-gebieden ontvangen. De aanvraag maakt deel uit van deze vergunning. Op 16 en 23 augustus 2024 zijn aanvullende gegevens aangeleverd.

De bijlagen zijn onderdeel van dit besluit

Bijlage 1 bevat een toelichting op het besluit over de vergunning activiteit flora en fauna. Ook zijn de voorschriften van deze vergunning beschreven in bijlage 1. In bijlage 2 is het besluit met voorschriften voor de activiteit Natura 2000-gebieden opgenomen en in bijlage 3 de aangetroffen verblijfplaatsen/leefgebied en de mitigerende maatregelen. Neem alle bijlagen goed door.

Meer informatie

Heeft u nog vragen? Kijk daarvoor op [gelderland.nl](https://www.gelderland.nl). U kunt ook contact opnemen met het Provincieloket via telefoonnummer 026 359 99 99. Houdt u het zaaknummer van deze brief bij de hand. We kunnen u dan sneller helpen.

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Janine van der Zijl
Teammanager Vergunningverlening

Bijlagen

- Bijlage 1 – Toelichting besluit vergunning activiteit flora en fauna
- Bijlage 2 – Toelichting besluit vergunning activiteit Natura 2000-gebieden
- Bijlage 3 – Aangetroffen verblijfplaatsen/leefgebied en mitigerende maatregelen

BIJLAGE 1 – TOELICHTING BESLUIT

1 Toelichting

Beslissing van GEDEPUTEERDE STATEN VAN GELDERLAND op het verzoek van Waterschap Vallei en Veluwe, Steenbokstraat 10 7324 AX Apeldoorn, hierna te noemen de aanvrager, van 12 juni 2024 om een vergunning voor activiteiten Flora en Fauna en Natura 2000-gebieden in het kader van de Omgevingswet, hierna de Ow.

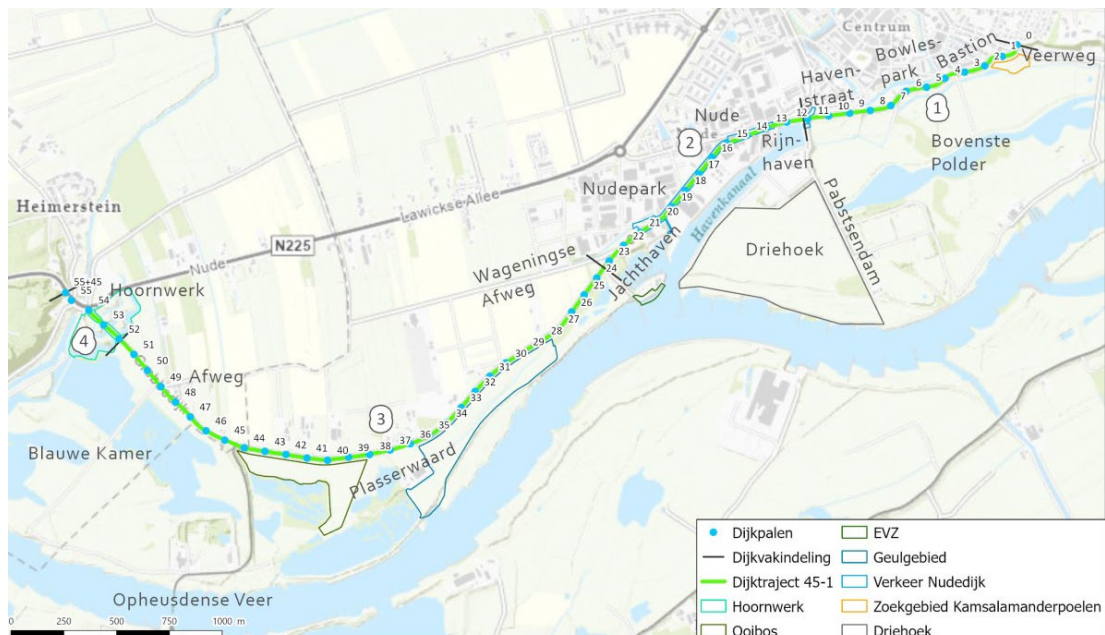
1.1 Leeswijzer

De opbouw van deze beslissing is als volgt:

- Allereerst worden de ingediende aanvraag en het procesverloop toegelicht;
- Daarna volgt het besluit met inbegrip van de voorschriften;
- Onder het kopje beoordeling wordt de onderbouwing van het besluit gegeven;
- De beslissing wordt afgesloten met een conclusie en overige verplichtingen.

1.2 Omschrijving activiteiten

Het projectgebied voor de dijkversterking en de gebiedsontwikkelingen ligt tussen Wageningen en Rhenen, langs de Nederrijn. De dijk en de verschillende onderdelen van de gebiedsontwikkeling liggen deels in de provincie Gelderland en deels in de provincie Utrecht.

Figuur 1: De Grebbedijk tussen Rhenen en Wageningen, naast de dijkversterking vind er gebiedsontwikkeling plaats.

Datum

7 juli 2025

Zaaknummer

2024-008246

Blad

5 van 67

De Grebbedijk bevindt zich aan de oostzijde in stedelijk gebied. Aan de westzijde ligt de dijk in landelijk gebied. De Grebbedijk ligt binnendijs in het stedelijk gebied langs de stadsgracht en woonwijken en deels aan een haven en een industriegebied. In het landelijke gebied liggen er binnendijs af en toe huizen en/of (agrarische) bedrijven langs de dijk. Buitendijs ligt de Grebbedijk langs de uiterwaarden van de Nederrijn en vormt de noordelijke begrenzing van het Natura 2000-gebied Rijntakken. Hier bevindt zich ook het natuurgebied Blauwe Kamer aan de westzijde van het projectgebied. Het projectgebied bestaat grotendeels uit graslanden, afgewisseld met akkers, meidoornhagen, knotwilgen, sloten, moerasgebiedjes en bossen. Karakteristiek voor dit gebied is de overgang van het rivierenlandschap naar de hogere gronden. Door kwel vanuit de rivier en de hogere zandgronden is het water in de poelen en plassen in de uiterwaarden van goede kwaliteit. De uiterwaarden worden daarnaast bij hoog water in de Nederrijn incidenteel geïnnundeerd. Aan de noordzijde van de dijk, en het oostelijk deel van het projectgebied bevinden zich vrijstaande boerderijen en rijtjeshuizen, met groene tuinen en poelen met beschermde soorten als Ringslang en Kamsalamander. De huidige projectplanning gaat uit van uitvoering in 4½ jaar (2025-2029). Voor deze uitvoeringsduur is een voorlopige uitvoeringsplanning uitgewerkt, die uitgaat van start uitvoering op 1 mei 2026 en oplevering voor start van het hoogwaterseizoen op 1 november 2029. Hierop kunnen randvoorwaarden vanuit natuurwaarden in het gebied bepalend zijn. De definitieve planning zal opgesteld worden door de nog te selecteren aannemer in samenspraak met het Waterschap. Natura 2000-gebied Rijntakken grenst direct aan de zuidzijde van het projectgebied. Een deel van het werkgebied ligt binnen het Natura 2000-gebied. De voor het plangebied relevante deel van Natura 2000-gebied Rijntakken is aangewezen onder de Habitat- en Vogelrichtlijn.

AANVRAAG EN PROCESVERLOOP

Op 12 juni 2024 ontvingen wij een aanvraag van Waterschap Vallei en Veluwe voor een vergunning in het kader van hoofdstuk 5 van de Omgevingswet op grond van:

- Artikel 5.1 lid 2 onder g Ow en artikel 11.37 lid 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) voor het opzettelijk vernielen, beschadigen of wegnemen van nesten, rustplaatsen of eieren en het verstoren van de steenuil, kerkuil, huismus en ooievaar;
- Artikel 5.1 lid 2 onder g Ow en Artikel 11.46 lid 1 sub b en d Bal voor het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen van de ruige dwergvleermuis;
- Artikel 5.1 lid 2 onder g Ow en Artikel 11.46 lid 1 sub a, b en d Bal voor het opzettelijk doden of vangen, beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen en het verstoren van de poelkikker en kamsalamander.
- Artikel 5.1 lid 2 onder g Ow en Artikel 11.54 lid 1 Bal voor het opzettelijk doden of vangen en beschadigen en vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de ringslang, hazelworm en grote modderkruiper.

De vergunning wordt aangevraagd op basis van de in de wet genoemde belangen van de openbare veiligheid. De aanvraag is gedaan onder het Bal § 11.2 activiteiten met betrekking tot dieren of planten in het wild en maakt deel uit van deze vergunning.

Dit besluit geldt voor soortenbescherming, in bijlage 2 volgt het besluit op de vergunning voor gebiedenbescherming. U heeft daartoe een meervoudige aanvraag om een vergunning ingediend, bij ons bekend onder zaaknummer 2024-008246. U heeft aangegeven dat er ook houtopstanden worden gekapt, waarvoor een kapmelding is ingediend onder zaaknummer 2024-008248.

De volgende besluiten zijn in de coördinatie voor het project Grebbedijk betrokken:

1. Projectbesluit Grebbedijk inclusief milieueffectrapport van het waterschap Vallei en Veluwe (dijkversterking);
2. Omgevingsvergunning beperkingengebiedsactiviteit Rijk van Rijkswaterstaat;
3. Omgevingsvergunning omgevingsplanactiviteit kappen van houtopstanden (bomen) van de gemeente Wageningen;
4. Omgevingsvergunning Natura 2000-activiteit (bescherming natuurgebieden) van de provincie Gelderland;
5. Omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteit (bescherming van soorten) van de provincie Gelderland;
6. Maatwerkvoorschrift houtopstanden (herplant bomen op andere gronden) van de provincie Gelderland

BESLUIT

Gedeputeerde Staten van Gelderland

HEBBEN BESLOTEN

gelet op de artikelen Artikel 7.8 a, Artikel 8.74 j en Artikel 8.74 o Bkl (Besluit kwaliteit leefomgeving), Artikelen 11.37 t/m 11.55 Bal (Besluit activiteiten leefomgeving), Artikel 5.1 lid 2 onder g Artikel 5.2 lid 1, Artikel 5.18 en Artikel 5.29 Ow (Omgevingswet).

VERGUNNING TE VERLENEN

aan Waterschap Vallei en Veluwe, Steenbokstraat 10, 7324 AX Apeldoorn,
voor de soorten, verbodsbepalingen en wettelijke belangen zoals hieronder weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Soort(en), verbod(en) en belang(en).

Soort	Verbod		Belang
Steenuil (<i>Athene noctua</i>)	Artikel 11.37 lid 3 Bal	• Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren of het wegnemen van nesten	A
Kerkuil (<i>Tyto alba</i>)	Artikel 11.37 lid 3 Bal	• Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren of het wegnemen van nesten	A
Huismus (<i>Passer domesticus</i>)	Artikel 11.37 lid 3 Bal	• Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren of het wegnemen van nesten	A
Ooievaar (<i>Ciconia ciconia</i>)	Artikel 11.37 lid 3 Bal	• Het opzettelijk vernielen of beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren of het wegnemen van nesten	A

Datum

7 juli 2025

Zaaknummer

2024-008246

Blad

7 van 67

Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	Artikel 11.46 lid 1 onder b en d Bal	• Het opzettelijk verstoren • Het beschadigen of vernielen van voortplantings- of rustplaatsen	B
Kamsalamander (<i>Triturus cristatus</i>)	Artikel 11.46 lid 1 onder b Bal	• Het opzettelijk verstoren • Het opzettelijk vangen	B
Poelkikker (<i>Pelophylax lessonae</i>)	Artikel 11.46 lid 1 onder b Bal	• Het opzettelijk verstoren • Het opzettelijk vangen	B
Ringslang (<i>Natrix natrix</i>)	Artikel 11.54 lid 1 aanhef en onder b Bal	• Het opzettelijk verstoren • Het opzettelijk vangen	B
Hazelworm (<i>Anguis fragilis</i>)	Artikel 11.54 lid 1 aanhef en onder b Bal	• Het opzettelijk verstoren • Het opzettelijk vangen	B
Grote modderkruiper (<i>Misgurnus fossilis</i>)	Artikel 11.54 lid 1 aanhef en onder b en d Bal	• Het opzettelijk verstoren • Het opzettelijk vangen	B

WETTELIJKE BELANGEN

A. In het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid.

B. In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

2 Voorschriften

Aan deze vergunning zijn op grond van artikel 5.34 van de Omgevingswet de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De vergunning geldt voor het plangebied zoals aangegeven in de figuren van bijlage 3 en zoals is weergegeven op figuur 1.
2. De werkzaamheden moeten uiterlijk 31 december 2034 zijn uitgevoerd.
3. De vergunning geldt uitsluitend voor de soorten, verboden en belangen zoals weergegeven in tabel 1.
4. De vergunninghouder neemt direct contact op met de provincie Gelderland indien er verbodsbepalingen worden overtreden waarvoor geen vergunning is verleend. Dit kan het geval zijn als er negatieve effecten optreden op soorten waarvoor geen vergunning is verleend of als er onverwachte negatieve effecten van de activiteiten optreden. Dit kan via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2024-008246.
5. Deze vergunning kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de vergunninghouder of in opdracht van de vergunninghouder handelende (rechts-)personen. Werknemers en ketenpartners zijn aantoonbaar op de hoogte van de inhoud en het doel van deze vergunning en de daaraan verbonden voorschriften, zodanig dat zij daar ook invulling en

uitvoering aan kunnen geven. De vergunninghouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze vergunning. Het projectteam dient te beschikken over een kopie van deze vergunning op de plaats waar de activiteiten worden uitgevoerd.

6. Indien de vergunninghouder de vergunning in zijn geheel wil overdragen dan dient voor deze naamswijziging toestemming te worden gevraagd bij de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2024-008246.

Algemene soortenvoorschriften

7. Er worden geen bomen gekapt struiken gerooid, sloten gebaggerd en/of rietkragen/oeveren gemaaid in het broedseizoen van vogels (globaal van maart tot augustus). Voordat bomen en struiken verwijderd worden, vindt eerst een ecologische schouw plaats.
8. Er wordt in principe in de periode tussen oktober en maart niet gekapt, afhankelijk van de klimatologische omstandigheden. Mocht kap noodzakelijk blijken, dan moet vooraf door een deskundige ecooloog aantoonbaar worden vastgesteld worden dat er geen egels of andere grondgebonden zoogdieren overwinteren binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden.
9. Er wordt bij reguliere werkzaamheden alleen overdag (7.00-19.00) gewerkt waarbij kunstmatige verlichting enkel binnen de werkgrens dient te reiken.
10. Het intrillen van damwanden binnen 50 m van bekende verblijfplaatsen van Kamsalamander dient niet plaats te vinden in de periode tussen mei t/m juli.
11. Het dempen van sloten wordt niet uitgevoerd bij temperaturen onder de 5°C, er wordt één kant op gewerkt en eerst wordt een kleine hoeveelheid grond in het water gegooid zodat aanwezige dieren wegluchten.
12. In het kader van de zorgplicht worden de werkzaamheden aan de sloten in een richting uitgevoerd. Indien aanwezige dieren geen aansluitend, geschikt oppervlaktewater kunnen bereiken, dienen de dieren vóór de demping te worden afgevangen en overgebracht naar alternatief leefgebied buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
13. Minimaal twee weken voor aanvang van de werkzaamheden waardoor verbodsbepalingen mogelijk worden overtreden moet melding worden gedaan bij de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2024-008246.
14. De voorgenomen werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige¹ met expertise op het gebied van de steenuil, kerkuil, huismus, ooievaar, ringslang, poelkikker, kamsalamander, vleermuizen en grondgebonden zoogdieren (bever, das, steenmarter, boommarter, eekhoorn, egel, bunzing, hermelijn en wezel).

¹ De provincie Gelderland verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie, habitats en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en ((soort)specifieke) ecologische kennis heeft. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

Met betrekking tot soorten of specifieke soorten kan als deskundige ook iemand worden aangemerkt die:

- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt ecologie, natuurbeheer of vergelijkbaar; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

15. In het plangebied wordt gewerkt volgens een ecologisch werkprotocol. Het ecologisch werkprotocol wordt 4 weken voor de start van de werkzaamheden ter goedkeuring voorgelegd aan bevoegd gezag. Alle betrokken partijen, met name de uitvoerenden op de projectlocatie, dienen van de inhoud van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden en maatregelen aantoonbaar na te leven. Het ecologisch werkprotocol voorziet in voorzieningen en maatregelen met instructies voor het waarborgen van de zorgplicht en om te handelen conform de geldige kennisdocumenten van BIJ12. De vergunninghouder ziet erop toe dat de voorzieningen duurzaam zijn en te allen tijde functioneel blijven. In het ecologische werkprotocol moet tenminste zijn opgenomen:
- in welke periode gewerkt moet worden;
 - welke activiteiten op welke locatie(s) en op welk moment plaatsvinden;
 - welke maatregelen worden genomen en wat daarmee wordt gerealiseerd;
 - hoe te handelen indien een onvoorziene beschermde soort wordt aangetroffen.
16. Vanaf het moment dat verstorende werkzaamheden plaatsvinden is de vergunninghouder ervoor verantwoordelijk dat de ecologisch deskundige tijdens de ecologische begeleiding alle bevindingen bijhoudt in een logboek. Het logboek wordt door de vergunninghouder éénmaal per kalenderjaar van de werkzaamheden aan de provincie Gelderland verstrekt via post@gelderland.nl, onder vermelding van zaaknummer 2024-008246.

Specifieke soortenvoorschriften

Steenuil en Kerkuil

17. De deskundige zoals genoemd in voorschrift 14 begeleidt het plaatsen of aanbrengen van mitigerende maatregelen en het moment waarop het intrillen van de damwanden of werkzaamheden aan de gebouwen of de KRW geul gestart kunnen worden in samenhang met het broedseizoen van de kerk en steenuil. De huidige nestkast wordt niet fysiek verstoord en dient in dezelfde staat weer beschikbaar te zijn na oplevering.
18. Er worden 2 nestkasten buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden in de directe omgeving van de originele verblijfplaats geplaatst voor het broedpaartje om een alternatieve rustplaats aan te bieden. De leefomgeving mag niet worden verstoord of in haar functie gewijzigd. De uilenkasten worden geplaatst onder begeleiding van een deskundig ecooloog.
19. Er moet een beheer- en onderhoudsplan opgesteld worden, waarin vastgelegd is hoe en door wie de kerkuilencasten en steenuilencasten evenals het nieuwe foerageergebied voor de steenuil worden beheerd en onderhouden. Indien een derde partij dit uitvoert, moet met deze partij in een privaatrechtelijke overeenkomst worden vastgelegd dat het beheer en onderhoud als bedoeld in de vorige volzin wordt uitgevoerd in overeenstemming met deze ontheffing. Het beheer- en onderhoudsplan dient samen met het logboek ter kennisgeving te worden voorgelegd aan de provincie Gelderland, via e-mailadres post@gelderland.nl, onder vermelding van het zaaknummer 2024-008246.

Huismus

20. De deskundige zoals genoemd in voorschrift 14 begeleidt het plaatsen of aanbrengen van mitigerende maatregelen en het moment waarop de werkzaamheden aan de dijkversterking gestart kunnen worden in samenhang met het broedseizoen van de huismus. De huidige nestplaatsen worden niet fysiek verstoord en worden niet ontoegankelijk gemaakt omdat gewerkt wordt buiten de broedperiode van de huismus gewerkt die globaal loopt van 1 maart tot 1 september.
21. Er worden per te vervallen nestplaats minimaal 2 alternatieve nestplaatsen gecreëerd buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden in de directe omgeving van de originele verblijfplaatsen. De alternatieve nestplaatsen worden geplaatst onder begeleiding van een deskundig ecooloog en is vastgelegd in het activiteitenplan en verwerkt in het EWP.
22. De tijdelijk aangebrachte kasten blijven hangen tot de permanente verblijfplaatsen zijn gerealiseerd en beschikbaar zijn, waarbij rekening wordt gehouden met de gewenningsperiode. Daarnaast mogen de tijdelijke kasten pas verwijderd worden op het moment dat deze niet in gebruik zijn door huismussen. De kasten mogen enkel verwijderd worden onder begeleiding van een ecologisch deskundige.
23. Aanwezige bomen, struiken en gevelgroen, foerageer- en drinkmogelijkheden en zandige plekken voor stofbaden, blijven binnen het plangebied tijdens en na de werkzaamheden zoveel mogelijk behouden. Verwijderd groen wordt opnieuw aangeplant.
24. Realisatie dekkings-, slaap- en foeragemogelijkheden door aanplant van bomen en ander opgaand groen nabij de compenserende nestkasten bijv. Sleedoorn, vuurdoorn, meidoorn, laurier, hult, coniferen, taxus, klimop en beukenhagen die een minimale hoogte van 3 meter moeten kunnen bereiken om effectief te zijn.

Ooievaar

25. Voorafgaand aan het broedseizoen wordt per te vervallen nestpaal een alternatieve nestpaal geplaatst buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden, waardoor het functionele leefgebied van de ooievaar tijdens de werkzaamheden wordt behouden. De lengte van de paal is minstens 6 meter hoogte, met 1 meter ingraaflengte.

Ruige dwergvleermuis

26. De bebouwing wordt voorafgaand aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt. Alle potentiële in-/uitvliegopeningen worden door middel van exclusion flaps afgesloten, zodat vleermuizen de bebouwing kunnen verlaten maar niet via dezelfde opening kunnen terugkeren. De in-/uitgang van een exclusion-flap moet volledig glad zijn (ook aan de muurkant), zodat een vleermuis geen grip kan krijgen om terug te kruipen. Wanneer delen van toegangsmogelijkheden worden dichtgezet, dient vanuit elke voor vleermuizen mogelijke verblijfplaats minimaal binnen tweeënhalve meter een opening met exclusion-flap bereikt te kunnen worden. De uitgang (opening) van de exclusion-flap moet minimaal net zo groot zijn als de opening die toegang tot de verblijfplaats verschaft. Een deskundige op het gebied van vleermuizen dient de juiste methode van ongeschikt maken te bepalen.
27. Er mag alleen ongeschikt gemaakt worden in het actieve seizoen van vleermuizen, lopend van 1 april tot 15 oktober en niet in de kwetsbare kraamperiode (niet tussen 1 mei en 1 augustus). Het ongeschikt maken moet maximaal 6 maanden voor de start van de werkzaamheden worden

uitgevoerd. Echter tussen het ongeschikt maken en de start van de werkzaamheden moeten minimaal 3 dagen zitten waarop het weer bij zonsondergang geschikt is geweest voor vleermuizen; minimaal 10 graden Celsius, weinig wind (< 5 Bft) en droog. Na deze drie dagen moet nogmaals met een avondcontrole door een vleermuisdeskundige, en bij geschikt weer voor vleermuizen, gecontroleerd worden of de vleermuizen echt vertrokken zijn. Daar waar de werkzaamheden in de winterperiode moeten plaatsvinden, moet het ongeschikt maken en deze controle tussen 15 september en 15 oktober worden uitgevoerd.

28. Indien het ongeschikt maken vóór de winterperiode is gedaan én de verstorende werkzaamheden starten vanaf begin april, moet een extra controleronde worden uitgevoerd door een ecologisch deskundige om te controleren of de verblijfplaatsen nog steeds ongeschikt zijn en of deze niet opnieuw in gebruik zijn door vleermuizen.
29. Indien bij de controleronde uitvliegende vleermuizen worden waargenomen, worden in overleg met de ecologisch deskundige aanvullende maatregelen getroffen om de verblijfplaatsen ongeschikt te maken. Ook na deze maatregelen moet een controle worden uitgevoerd of de vleermuizen echt vertrokken zijn, zoals omschreven bij voorschrift 27. Deze cyclus dient net zolang herhaald te worden totdat er geen uitvliegende vleermuizen meer worden waargenomen.
30. Indien tijdens de werkzaamheden toch vleermuizen worden aangetroffen, wordt het werk ter plaatse stopgezet totdat de vleermuizen uit zichzelf vertrokken zijn. De ecologisch deskundige wordt hierbij geraadpleegd. Indien de vleermuizen niet uit zichzelf vertrekken, moet contact opgenomen worden met provincie Gelderland om toestemming te vragen voor aanvullende maatregelen.
31. De tijdelijk aangebrachte vleermuiskasten blijven hangen tot de permanente verblijfplaatsen zijn gerealiseerd en beschikbaar zijn, waarbij rekening wordt gehouden met de gewenningsperiode. De kasten moeten duurzaam in stand gehouden worden. Daarnaast mogen de tijdelijke vleermuiskasten pas verwijderd worden op het moment dat deze niet in gebruik zijn door vleermuizen en buiten de meest kwetsbare periodes zijnde de kraamperiode (1 mei tot 1 augustus) en de winterperiode (1 november tot 1 april). De kasten mogen enkel verwijderd worden onder begeleiding van een ecologisch deskundige.

Poelkikker en Kamsalamander

32. Om te voorkomen dat Kamsalamander en Poelkikker de dijk gebruiken om te overwinteren, wordt een afscherming geplaatst en kunnen de werkzaamheden enkel beginnen als de dieren zich buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden.
33. De werkzaamheden vinden gefaseerd plaats waarbij er steeds voldoende alternatief leefgebied en schuilplaatsen beschikbaar zijn. De planning, fasering en werkwijze worden afgestemd een deskundig ecooloog op het gebied van amfibieën.
34. Op de projectgrens of dicht op de vegetatie waar niet meer gewerkt wordt, wordt een amfibiescherm geplaatst gedurende de uitvoeringsperiode. Het scherm komt aan weerszijden van de dijk te liggen met de volgende specificaties:
 - Het amfibiescherm wordt geplaatst in de periode 1 april-15 juli van het jaar vóór start uitvoering;
 - Het scherm is 50cm hoog en 10cm ingegraven, om de 5 meter aan een paaltje geplaatst aan de binnenzijde van het scherm, zodat verplaatste amfibieën niet via de paaltjes terug kunnen kruipen.

- De schermen worden tijdens de uitvoer gecontroleerd, en indien nodig gerepareerd en overhangende vegetatie en vegetatie binnen 50 cm aan weerszijden van het scherm wordt maandelijks verwijderd;
- Het scherm dient rechtop te staan en niet over te hellen naar één zijde.
- Naden en kieren op overgangen worden goed dichtgezet en bodem wordt goed tegen het scherm aangedrukt, zodat er geen openingen aanwezig zijn.
- Op locaties waar in- en uitrijmogelijkheden aanwezig moeten zijn voor (bouw)verkeer, dienen te schermen in een grote lus of vergelijkbaar te worden geplaatst. Hierdoor worden amfibieën, reptielen en andere grondgebonden dieren terug geleid, weg van het plangebied en de entree daarvan.

35. Individuen kunnen onverhoopt toch in het plangebied terecht komen. Om exemplaren van verschillende diersoorten weg te kunnen vangen en te verplaatsen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden, worden aan de binnenkant van het scherm emmers geplaatst met de volgende specificaties:

- Op een onderlinge afstand van 15 meter worden emmers aan de binnenzijde van het scherm ingegraven.
- De emmers hebben een inhoud van 12 liter, met een diepte van 22 cm, en diameter 23 cm.
- De bodem van de emmers dienen geperforeerd te zijn, zodat water afgevoerd wordt en op de bodem wordt een laag van 5 cm natuurlijk substraat aangebracht, in de vorm van gras, bladeren, zand en/of stro;
- Aan de buitendijkse zijde in het najaar en binnendijks in het voorjaar worden emmers ingegraven zonder kieren waar individuen tussen de rand van het emmer en het maaiveld kunnen vallen.
- In de emmers wordt een uitklimvoorziening geplaatst dat van de bodem van de emmer tot over de rand van de emmer loopt, zodat knaagdieren en insecten de kans krijgen zelf uit de emmer te klimmen.
- De emmers worden tweemaal daags gecontroleerd om de gevangen dieren veilig en contactloos over te brengen naar alternatief leefgebied. In de periode februari t/m maart worden Kamsalamanders en Poelkikkers naar geschikt voortplantingswater (bv. in de poel bij Arboretum Belmonte) gebracht, tussen eind augustus en eind september worden Kamsalamanders en Poelkikkers naar geschikt overwinteringshabitat gebracht. Ook andere amfibieën zoals Gewone pad, Bruine kikker of Kleine watersalamander, worden overgezet.
- Indien na vijf aaneengesloten dagen geen individu gevangen is, kan het plangebied vrijgegeven worden voor werkzaamheden en zijn er geen vervolgrondes nodig.
- De emmers worden na de vrijgave van het plangebied verwijderd uit het plangebied en dienen de gaten dichtgestopt te worden.
- Vanwege inperken risico op overbrengen van amfibieziektes, waaronder chytridiomycose en ranavirus, moeten emmers voor- en achteraf ontsmet worden met een ecologisch verantwoord middel (zie https://www.ravon.nl/Portals/2/Bestanden/Publicaties/Hygiene_protocol.pdf).

Ringslang en Hazelworm

36. Het werkgebied wordt voorafgaand aan de overwinteringsperiode van reptielen ontoegankelijk gemaakt door het plaatsen van schermen rondom het werkgebied. Deze schermen hebben dezelfde specificaties als het amfibieënscherm. Bij het aantreffen van Ringslang of Hazelworm op het werkgebied, dienen aanwezige individuen door een ter zake deskundige verplaatst te worden naar ander geschikt leefgebied van de soorten buiten de schermen.

37. De werkzaamheden vinden gefaseerd plaats waarbij er steeds voldoende alternatief leefgebied en schuilplaatsen beschikbaar zijn. De planning, fasering en werkwijze wordt met een deskundig ecooloog op het gebied van reptielen afgestemd.

Grote modderkruiper

38. De aanwezige grote modderkruipers in het deel van de watergang waar de duiker komt, dienen te worden weggevangen en verplaatst te worden naar geschikt leefgebied buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden.
39. Het verplaatsen dient te gebeuren in de winterperiode, wanneer de watertemperatuur laag is, maar boven nul.
40. Na de werkzaamheden wordt de sloot en modderlaag teruggebracht naar hoe het in de huidige situatie is. Dit kan door de modderlaag nat op te slaan in een depot, of door een modderlaag uit een nabijgelegen sloot aan te brengen. Het substraat moet op verontreinigingen gecontroleerd te worden.

Preventieve maatregelen

41. Voorafgaand aan de werkzaamheden in de periode tussen half augustus en half november wordt de werkruimte ongeschikt gemaakt voor grondgebonden zoogdieren en amfibieën. Hiervoor worden rommelhoekjes, blad- en snoeiafval en takkenrillen verwijderd en wordt vegetatie kort gemaaid en kort gehouden gedurende de doorlooptijd van de werkzaamheden.
42. Het verwijderen en frezen van stobben vindt twee weken na het verwijderen van bovengrondse vegetatie plaats.
43. In de periode maart tot en met november, tussen één uur voor zonsondergang en één uur na zonsopkomst, vinden geen werkzaamheden plaats die ervoor zorgen dat de geluidsbelasting boven de 80 dB(A) komt, binnen 30 meter van een bekende verblijfplaats van vleermuis. Met geschikte, professionele meetapparatuur wordt het geluidsniveau actief gemonitord. De specifieke periode hangt af van het type verblijfplaats (paarverblijf: half augustus - half oktober, zomerverblijf: half april - half augustus).

Mitigatie en compensatie

44. Voortgangsrapportage: Evaluaties (tussentijds en eind) op grond van de monitoring vinden plaats na 3 jaar, na 6 jaar en na 10 jaar (eindevaluatie). De betreffende evaluatierapporten worden in kwartaal 1 van het daaropvolgend jaar voorgelegd aan het bevoegd gezag. Ook eventuele calamiteiten die zijn opgetreden worden hierin gerapporteerd, waarbij wordt beschreven welke herstelmaatregelen zijn getroffen en wat hier het resultaat van was.
45. Bijstelling, aanvulling of wijziging van alternatieve faunavoorzieningen en mitigatietaken dient plaats te vinden op basis van:
- Monitoring en evaluatie van de functionaliteit van de getroffen voorzieningen;
 - Kennisontwikkeling van mitigatie op nationaal en internationaal niveau.
 - Wijzigingen worden 4 weken voorafgaand aan de start ter goedkeuring voorgelegd aan bevoegd gezag.
 - Als uit de voortgangsrapportages of anderszins blijkt dat de getroffen maatregelen onvoldoende zijn om de zorgplicht te waarborgen, kunnen nieuwe voorschriften worden opgelegd als aanvulling op dit besluit.

Toezicht en handhaving

46. Na jaar 2 en vervolgens in het ritme van de monitoringsverslagen (dus na 4 en 6 vanaf 2025) en na oplevering vindt een audit-gesprek plaats tussen vergunninghouder en vertegenwoordigers van de provincie om de voortgang en uitwerking van het EWP en de gebiedsontheffing te kunnen vaststellen.
47. De vergunninghouder is zelf verantwoordelijk voor het bepalen van de effectiviteit van genomen maatregelen. De effectiviteit wordt bepaald op basis van gericht toezicht op de uitvoering van maatregelen en het op de juiste wijze uitvoeren van werkzaamheden.
48. Voor onderhoud van de faunavoorzieningen wordt een onderhoudsplan opgesteld. Dit plan dient met het monitoringsplan in werking gesteld te worden en aan de provincie Gelderland verstrekt via post@gelderland.nl, onder vermelding van zaaknummer 2024-008246.

2.1 Gebiedenbescherming

Dit besluit geldt alleen voor soortenbescherming. U heeft aangegeven dat u daarnaast ook een ontheffing nodig heeft voor gebiedenbescherming. U heeft daartoe een aanvraag ingediend, met hetzelfde zaaknummer 2024-008246. Het besluit op de vergunningsaanvraag is bij deze vergunning als bijlage 2 toegevoegd. De voorschriften uit het besluit gebiedenbescherming dienen gezamenlijk met de voorschriften uit dit besluit uitgevoerd te worden.

2.2 Houtopstanden

Omdat bomen of houtopstanden worden gekapt die beschermd zijn op grond van de Omgevingswet (Artikel 11.3, Bal), dient er een kapmelding te worden gedaan en moet de houtopstand worden herplant. U heeft aangegeven dat er houtopstanden worden gekapt, waarvoor een kapmelding is ingediend onder zaaknummer 2024-008268. Ook is er een besluit voor een maatwerkvoorschrift voor herplant op een andere locatie opgesteld dat tegelijk met voorliggende besluiten is gepubliceerd. De voorschriften uit het maatwerkvoorschrift dienen gezamenlijk met de voorschriften uit deze besluiten uitgevoerd te worden.

3 Beoordeling

Project

Het circa 5 kilometer lange dijktraject ligt in de Gelderse gemeente Wageningen en Utrechtse gemeente Rhenen aan de rivier de Nederrijn. De zuidelijke begrenzing wordt gevormd door de uiterwaarden van de Nederrijn, de noordelijke begrenzing is het tijdelijke ruimtebeslag dat gemoeid is met de voorgenomen dijkversterking, depots en toevoerwegen. Op basis van diverse onderzoeken is gekomen tot een ontwerp voor de ligging en uitvoering van de versterkingsmaatregelen. Tussen medio 2025 en 2026 zal dit ontwerp verder gedetailleerd worden samen met de tegen die tijd geselecteerde aannemer voor de uitvoering. Voor het noordelijke en

zuidelijke ruimtebeslag gaat het over het algemeen om maximaal om enkele tientallen meters. Dit ruimtebeslag bestaat voor het grootste deel uit tijdelijk ruimtebeslag ten behoeve van werkwegen en depots. Voor de toetsing van mogelijke effecten op beschermde natuurwaarden is uitgegaan van de ruimste begrenzings om onderschatting van effecten te voorkomen. Het dijktraject is onderverdeeld in dijkvakken waar door maatwerk verstoring op beschermde natuurwaarden voorkomen moet worden. Er wordt daarom gebruik gemaakt van verschillende oplossingen om de dijk in het plangebied zonder negatieve effecten op de populatie van dier- en plantensoorten te veroorzaken. De activiteiten welke nodig zijn voor de dijkversterking staan omschreven in het Activiteitenplan voor aanvraag vergunning soortenbescherming, Witteveen en Bos van 16 augustus 2024. Op hoofdlijnen bestaan de werkzaamheden uit uitvoering van de dijkversterking en werkzaamheden in de uiterwaarden van de Bovenste polder, Plasserwaard en de Blauwe Kamer.

De werkzaamheden zijn in te delen in:

- Het rooien van opgaande vegetatie;
- Het dempen van wateren;
- Maaiveldverlaging en aanleg nieuwe wateren;
- Verplaatsing van de dijk en de aanleg van steunbermen;
- Het aanbrengen damwanden.

Planning en periode

De huidige projectplanning gaat uit van uitvoering in 4 jaar (2026-2029). Voor deze uitvoeringsduur is een voorlopige uitvoeringsplanning uitgewerkt, die uitgaat van start uitvoering op 1 mei 2026 en oplevering medio november 2029. Hierop kunnen randvoorwaarden vanuit natuurwaarden in het gebied bepalend zijn. De definitieve planning en ruimtebeslag zal opgesteld worden door de nog te selecteren aannemer in samenspraak met het Waterschap. De verwachting is in het najaar 2025 de uitvoerende partij te betrekken en de definitieve planning en aanpak te bepalen. De verwachting is dat er met name ten aanzien van ruimtebeslag (loswallen en werkwegen) nog locaties bijkomen. Het is daarom te verwachten dat de huidige beschrijving van werkzaamheden en effecten op beschermde natuurwaarden in de loop van 2025 geactualiseerd zal worden. In het bij de aanvraag toegevoegde projectplan Dijkversterking Grebbedijk, Activiteitenplan voor aanvraag vergunning soortenbescherming, Witteveen en Bos van 23 augustus 2024 zijn opgenomen:

- Het uitgevoerde ecologisch onderzoek en de resultaten;
- Een effectbeoordeling van het project;
- De te nemen mitigerende of compenserende maatregelen;
- Alternatievenafweging;
- Onderbouwing wettelijk belang;
- Beoordeling staat van instandhouding.

In de aanvraag beschreven ecologische waarden en de effecten van het project op deze waarden

Er is onderzoek uitgevoerd naar het voorkomen van (beschermde) planten- en diersoorten. Er is daarvoor zowel bronnenonderzoek als veldonderzoek uitgevoerd. Het projectgebied is sinds 2018 meerdere malen onderzocht op het voorkomen van beschermde soorten in het kader van de planvorming en MER voor dit project. Hiervoor zijn literatuuronderzoeken uitgevoerd en gegevens gebruikt uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF 2021 en 2022), aangevuld met veldbezoeken in het voorjaar en de zomer van 2018, 2021 en 2023 en uitgebreide inventarisaties in 2024. Tijdens de aanvullende veldinventarisaties in 2022 is speciaal aandacht besteed aan:

- Beschermde vaatplanten en de sleedoorn en teunisbloemen als waardplanten voor beschermde vlindersoorten;
- Verblijfplaatsen, essentiële vliegroutes en foerageergebieden voor vleermuizen;
- Geschikte habitat voor boom- en steenmarter en kleine marterachtigen zoals bunzing en wezel;
- Territoria van steenuil, kerkuil, huismus, ooievaar en algemene broedvogels.
- Amfibieën Kamsalamander, Meerkikker/Bastaardkikker/Poelkikker, Kleine watersalamander, Bruine kikker en Gewone pad.

Om meer inzicht te verkrijgen in soorten die gebruik maken van het oppervlaktewater in en nabij het plangebied, zijn watermonsters genomen en onderzocht op environmental DNA (eDNA) voor Grote modderkruiper.

Vleermuis

De aanvrager heeft aangegeven dat de onderzoeken zijn uitgevoerd op basis van het op dat moment vigerende vleermuisprotocol (2021) van het Netwerk Groene Bureaus en de kennisdocumenten van BIJ12. De woning op het perceel van Afweg 2 is geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Uit het nader onderzoek in 2022 door Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. is in de muur van deze woning een paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis vastgesteld. Hoewel de werkzaamheden aan de dijk deze verblijfplaats niet fysiek vernietigen, kan de verstoring die veroorzaakt wordt door de werkzaamheden er wel voor zorgen dat de verblijfplaats tijdens de werkzaamheden tijdelijk ongeschikt wordt. Hoewel de verblijfplaats na de werkzaamheden weer geschikt is, kan een tijdelijke verstoring van een paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis tijdens de werkzaamheden niet worden uitgesloten.

Preventieve maatregelen

Tijdens de broedperiode vinden werkzaamheden onder begeleiding plaats, vooral in of nabij habitat waar vogels te verwachten zijn. Door de vegetatie voor aanvang van het broedseizoen te verwijderen en tijdens het broedseizoen kort te houden kunnen effecten al grotendeels voorkomen worden. Indien een broedgeval aangetroffen wordt in of nabij het plangebied dienen de werkzaamheden ter plekke opgeschort te worden totdat in overleg met de ecooloog is bepaald hoe daar mee om te gaan. Dit is afhankelijk van de soort en de locatie. De toplaag met plantenresten wordt indien geschikt in apart depot gezet en hergebruikt als aan te brengen nieuwe toplaag om de biodiversiteit te bevorderen.

Ecologisch werkprotocol

De in het activiteitenplan beschreven mitigerende en compenserende maatregelen, aanvullende voorschriften vanuit de vergunning, worden in een nader op te stellen ecologisch werkprotocol

(EWP) uitgewerkt. Met de uitvoerende partij wordt een EWP opgesteld ten behoeve van alle werkzaamheden en soorten, en locatie- en/of activiteitspecifieke EWP's worden opgesteld waar een groot raakvlak bestaat met natuurwaarden. In de EWP's wordt vastgelegd hoe tijdens de werkzaamheden rekening moet worden gehouden met de natuurwaarden en hoe invulling gegeven wordt aan de algemene zorgplicht (artikel 1.6, 1.7 en 1.7a van de Ow). Het EWP wordt voor de gehele breedte van de werkzaamheden uitgewerkt. Hierdoor kunnen ook specifieke maatregelen gebonden worden aan de uitvoeringsperioden per dijkvak, inclusief de werkstroken. De beschreven maatregelen dienen aantoonbaar te worden opgevolgd. Het ecologisch werkprotocol dient daarom voorafgaande aan de uitvoering bij de aannemer bekend te zijn en ondertekent te zijn door de werknemers. Het EWP moet tijdens de uitvoering van de werkzaamheden op locatie aanwezig zijn.

Mitigerende en compenserende maatregelen om te voldoen aan de zorgplicht

Tabel 2 geeft een samenvatting van de mitigerende en compenserende maatregelen voor de steenuil, kerkuil, ooievaar, huismus, ruige dwergvleermuis, ringslang, hazelworm, poelkikker, kamsalamander, maar ook gewone dwergvleermuis, laatvlieger, kleine marterachtigen en vrijgestelde amfibieën en zoogdieren. De voorzieningen worden aangebracht conform de richtlijnen uit de kennisdocumenten van BIJ12. In bijlage 3 van deze vergunning zijn de uitgebreide maatregelen beschreven per aangevraagde soort. Ook is er een activiteitenplan als naslagdocument opgenomen, waarin de maatregelen voor de soorten per locatie worden uitgewerkt.

Tabel 2 Samenvatting mitigerende en compenserende maatregelen

Soorten waarop negatief effect wordt verwacht	Maatregel
Steenuil	Werken buiten broedseizoen. Verstoringsbeperkende maatregelen en herstel van leefgebied. Aanbrengen 2 nestkasten binnen het territorium van het broedpaartje.
Kerkuil	Werken buiten broedseizoen. Verstoringsbeperkende maatregelen en herstel van leefgebied. Aanbrengen 2 nestkasten binnen het territorium van het broedpaartje.
Huisumus en andere broedvogels	Werken buiten broedseizoen Verstoringsbeperkende maatregelen Herstel van leefgebied Aanbrengen 4 nestkasten zo dicht mogelijk bij het originele territorium van broedkolonie.
Ooievaar	Aanbrengen nestpaal in directe omgeving van de te vervallen nestpaal. (minimaal 6, maximaal 8 meter hoog)
Bever en das	Dieren kans geven om te vluchten (zorgplicht). Indien een hol wordt ontdekt binnen het plangebied, nadere maatregelen vaststellen door ecooloog.

Datum

7 juli 2025

Zaaknummer

2024-008246

Blad

18 van 67

Vrijgestelde grondgebonden zoogdieren	Dempen watergangen (voortplantingshabitats) buiten kwetsbare periode uitvoeren Voorafgaand aan dempen worden nieuwe gelijkwaardige of betere habitats aangelegd.
Gewone, ruige dwergvleermuis en laatvlieger	Aanbrengen van minimaal 4 vervangende zomerverblijfplaatsen in de nabijheid van het te slopen gebouw die geschikt zijn voor zowel de ruige-, gewone dwergvleermuis en laatvliegervoorzieningen worden aan de zuidrand van de binnendijkse bebouwing aangebracht. Beperken verstoring foeragerende vleermuizen. Vliegroutes: herplant buiten actieve periode.
Boommarter, steenmarter, bunzing, hermelijn en wezel	De te kappen bomen en struiken buiten de kwetsbare periode verwijderen. Uitwijkmogelijkheden overlaten zodat dieren kunnen vluchten. Indien potentiële leefgebieden verdwijnen doordat de dekking gevende vegetaties verwijderd worden, worden nieuwe gelijkwaardige of betere habitats aangelegd. Overal waar struweel wordt aangelegd worden ook schuilplaatsen gecreëerd. Hiervoor zullen takkenrillen, houtstapels, stronken, schanskorven etc. gebruikt worden.
Poelkikker, Kamsalamander Ringslang, Hazelworm en vrijgestelde amfibieën	Dempen watergangen (voortplantingshabitats) buiten kwetsbare periode uitvoeren. Voorafgaand aan dempen worden nieuwe gelijkwaardige of betere habitats aangelegd. In de praktijk wordt verwacht dat maar één waterloop binnen het plangebied gedempt wordt. Van potentiële landhabitats met opgaande vegetatie wordt deze vegetatie voor eind oktober verwijderd. Daardoor hebben amfibieën, waaronder kamsalamander/ poelkikker, voldoende tijd om een alternatief winterverblijf te vinden. Nieuwe poelen niet aan sluiten op het overige oppervlaktewater.
Beemdkroon, Engelse alant, Knautiabij (Rode Lijst soorten)	Om aanwezige rode lijstsoorten te beschermen wordt bestaand grasland op de dijk verhakseld. Vervolgens wordt de oude teellaag inclusief het verhakselde materiaal (dat zaden en wortels van de oorspronkelijke begroeiing bevat) per dijksectie en per dijkzijde in depot opgeslagen. Na de realisatie van het betreffende dijksectie wordt de teellaag uit het depot zo nodig wat aangevuld met grond en aangebracht als nieuwe teellaag.

Beoordelingskader

Tabel 3 geeft een overzicht weer van de relevante aspecten waarop is getoetst:

Tabel 3 Beoordeling van het toetsingskader

Toetsingskader	Beoordeling
Er is voldoende onderzoek uitgevoerd naar alle mogelijk voorkomende soortgroepen en alleen op de aangevraagde soorten treedt een effect op door het project.	Ja

Datum

7 juli 2025

Zaaknummer

2024-008246

Blad

19 van 67

Het onderzoek naar de aangevraagde soorten is door deskundigen uitgevoerd en door ons als voldoende beoordeeld.	Ja
De negatieve effecten op de aanwezige natuurwaarden worden met de voorgeschreven maatregelen voldoende gemitigeerd en gecompenseerd. <u>Toelichting:</u> Het uitgangspunt is dat alleen in de kwetsbare periode gewerkt wordt in de dijkdelen waar het voorkomen van beschermde soorten niet aan de orde is.	Ja
De alternatieve locaties, werkwijze, inrichting en planning zijn voldoende afgewogen en er is geen bevredigend alternatief. <u>Toelichting:</u> Nadat een aannemer is geselecteerd (voorzien voor de tweede helft 2025), zal samen met deze aannemer een detaillering ten aanzien van ontwerp en vooral ten aanzien van de uitvoering opgesteld worden. Hierbij zal geprobeerd worden om de thans voorziene mogelijke effecten verder te beperken door met name ter plekke van kwetsbare objecten (bomen, oppervlaktewater) de werkruimte zoveel mogelijk te beperken en in de tijd de uitvoering dusdanig te plannen dat kwetsbare perioden zoveel mogelijk vermeden worden.	Ja
Het wettelijk belang waarvoor vergunning is aangevraagd zoals aangegeven in tabel 1 is van toepassing en voldoende onderbouwd.	Ja
De lokale staat van instandhouding van de aangevraagde soorten blijft gewaarborgd door het nemen van de voorgeschreven maatregelen.	Ja

Conclusie

Op basis van het voorgaande hebben wij bepaald voor welke (aangevraagde) soorten welke verbodsbepalingen worden overtreden. Deze zijn weergegeven in tabel 1. Voor deze soorten wordt de vergunning verleend. Door uitvoer van mitigerende en compenserende maatregelen wordt voor de soorten poelkikker en kamsalamander voorkomen dat er een vergunning voor het opzettelijk doden is aangevraagd. Voor de zorgplicht moet voorkomen worden dat dieren gedood worden tijdens de werkzaamheden. Dit kan gebeuren door niet te werken tijdens de kwetsbare periodes, of door andere maatregelen te treffen zodat de dieren niet binnen de werkgrens aanwezig zijn, dit geldt ook voor vrijgestelde soorten en soorten zonder beschermingsregime. Ook planten en met name rode lijstsoorten moeten duurzaam behouden blijven. Wij wijzen u erop dat u zelf verantwoordelijk bent voor het verkrijgen van eventueel benodigde vergunningen, vergunningen of toestemmingen op grond van andere wet- en regelgeving en/of andere voorkomende soorten.

BIJLAGE 2**1 Toelichting****1.1 Leeswijzer**

De opbouw van deze toelichting op de vergunning is als volgt:

- Allereerst wordt de activiteit omschreven;
- Dan volgt de procedure;
- Vervolgens is het beoordelingskader toegelicht;
- Onder het kopje beoordeling wordt de onderbouwing van het besluit gegeven;
- De beslissing wordt afgesloten met een conclusie, overige verplichtingen en de juridische grondslagen.

1.2 Omschrijving activiteiten

Het projectgebied voor de dijkversterking en de gebiedsontwikkelingen ligt tussen Wageningen en Rhenen, langs de Nederrijn. De dijk en de verschillende onderdelen van de gebiedsontwikkeling liggen deels in de provincie Gelderland en deels in de provincie Utrecht. De Grebbedijk bevindt zich aan de oostzijde in stedelijk gebied, hier ligt ook het deel langs de Nudedijk. Aan de westzijde ligt de dijk in landelijk gebied. De Grebbedijk ligt binnendijs in het stedelijk gebied langs de stadgracht en woonwijken en deels aan een haven en een industriegebied. In het landelijke gebied liggen er binnendijs af en toe huizen en/of (agrarische) bedrijven langs de dijk. Buitendijs ligt de Grebbedijk langs de uiterwaarden van de Nederrijn en vormt de noordelijke begrenzing van het Natura 2000-gebied Rijntakken. Hier bevindt zich ook het natuurgebied Blauwe Kamer aan de westzijde van het projectgebied. Het projectgebied bestaat grotendeels uit graslanden, afgewisseld met akkers, meidoornhagen, knotwilgen, sloten, moerasgebiedjes en bossen. Karakteristiek voor dit gebied is de overgang van het rivierenlandschap naar de hogere gronden. Door kwel vanuit de rivier en de hogere gronden kan het water in de poelen en plassen in de uiterwaarden van goede kwaliteit zijn. De uiterwaarden worden daarnaast bij hoog water in de Nederrijn incidenteel geïnvundeerd. Aan de noordzijde van de dijk, en het oostelijk deel van het projectgebied bevinden zich vrijstaande boerderijen en rijtjeshuizen, met groene tuinen en poelen. De huidige projectplanning gaat uit van uitvoering in 4,5 jaar (2025-2029). Voor deze uitvoeringsduur is een voorlopige uitvoeringsplanning uitgewerkt, die uitgaat van start uitvoering op 1 mei 2026 en oplevering voor start van het hoogwaterseizoen op 1 november 2029. Op de planning kunnen randvoorwaarden vanuit beschermde natuurwaarden in het gebied bepalend zijn. De definitieve planning en het ruimtebeslag is afhankelijk van de uitvoerende partij in samenspraak met het Waterschap en Provincie. Indien additionele kap van bomen benodigd is voor onvoorzien ruimtebeslag, dan dient er naast een melding ook een Quicksan te worden gedaan om vaste verblijf- en of nestplaatsen uit te sluiten. Natura 2000-gebied Rijntakken grenst direct aan de zuidzijde van het projectgebied, waardoor er een groot raakvlak is voor natuur. Een deel van het werkgebied ligt binnen het Natura 2000-gebied, waardoor er extra aandacht besteed moet worden om verstoring op beschermde natuurwaarden te voorkomen. De voor het plangebied relevante deel van Natura 2000-gebied Rijntakken is aangewezen onder de Habitat- en Vogelrichtlijn.

2 Voorschriften

Alle meldingen of toestemmingsaanvragen moeten gedaan worden via post@gelderland.nl onder vermelding van zaaknummer 2024-008246.

U bent verplicht om zich aan de volgende voorschriften te houden:

Algemeen

1. De inzet van materieel komt aantoonbaar overeen zoals in de AERIUS-berekening met kenmerk RyDX2YJmwfi is vermeld of er is inzet van schoner materieel. Als er afgeweken wordt van het materieel dat in de berekening vermeld staat en er meer stikstofdepositie kan ontstaan dient een wijzigingsverzoek gedaan te worden bij de Provincie Gelderland.
2. De vergunning geldt voor het projectgebied. Er mogen geen werkzaamheden buiten het projectgebied en werkwegen plaatsvinden. Ook mogen er geen materiaal en materieel buiten het projectgebied worden opgeslagen.
3. Relevante gegevens blijven gedurende de uitvoeringsperiode en tenminste 5 jaar na afronding te allen tijde beschikbaar op deze digitale omgeving.
4. Meld de start van de werkzaamheden minimaal vier weken voor de startdatum per dijksectie (of clustering van secties) bij provincie Gelderland.
5. Deze vergunning mag pas gebruikt worden op het moment dat dit besluit en alle samenhangende besluiten onherroepelijk zijn geworden.
6. Van deze vergunning kan en mag alleen gebruik worden gemaakt, nadat het volledige proces van de saldo-gevende activiteiten zijn gestaakt en gedurende de werkzaamheden de Natura 2000-gebieden niet worden belast met stikstofdepositie van de gestaakte activiteiten.
7. Om te kunnen beoordelen of onvoorziene (beperkte) wijzigingen in de uitvoering niet vergunningplichtig zijn op grond van de Omgevingswet moeten deze vooraf ter goedkeuring aan provincie Gelderland worden voorgelegd. Dien een verzoek in via post@gelderland.nl en vermeld het zaaknummer dat bovenaan de brief staat.
8. Deze vergunning is uitsluitend geldig voor (medewerkers van) de vergunninghouder en voor (rechts)personen die in opdracht van de vergunninghouder handelen. De vergunninghouder blijft verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze vergunning.
9. De (rechts)personen genoemd in het vorige voorschrift zijn volledig op de hoogte van deze vergunning en de voorschriften. Zij kunnen deze voorschriften uitvoeren.
10. Een kopie van deze vergunning moet aanwezig zijn op de plaats waar de activiteiten worden uitgevoerd. Het is verplicht om deze te tonen op verzoek van bevoegde toezichthouders en opsporingsambtenaren.
11. Wilt u deze vergunning overdragen? U bent verplicht om daar toestemming voor te vragen aan provincie Gelderland. Dien een verzoek in via post@gelderland.nl en vermeld het zaaknummer dat bovenaan de brief staat.

Specifieke maatregelen**Kwartelkoning en porseleinhoen**

12. De inrichting en het beheer van de compensatie en mitigatiegebieden zijn vóór aanvang van de versturende werkzaamheden ingericht en beheerd als geschikt leefgebied voor de kwartelkoning en porseleinhoen. Dit dient vóór de start van de werkzaamheden te worden vastgelegd in een langdurige beheersovereenkomst met de beherende organisatie en worden opgestuurd naar post@gelderland.nl onder vermelding van het zaaknummer.
13. De inrichting van de gebieden voor kwartelkoning en porseleinhoen wordt voorop in de planning gezet. Voor het versneld omvormen van graslanden naar kruidenrijk grasland, kunnen de volgende maatregelen worden getroffen ter beoordeling van de projectecoloog:
 - Bij het inzaaien wordt een inheems en autochtoon glanshaverhooiland-mengsel (min 1g/m²) toegepast;
 - Het is belangrijk het scheuren van de graslanden in jaren gefaseerd uit te voeren over een periode van 3-5 jaar;
 - Voor het gehele graslandperceel, inclusief de randen en oeverzone dient het vervolgbeheer te bestaan uit het maaien en afvoeren van de vegetatie rond half juni (indien kwartelkoning niet aanwezig is) en een tweede keer in september-oktober. Voor het maaien moet door de projectecoloog bepaald worden of er geen broedgevallen aanwezig zijn;
 - Vóór de aanvang van de maaiwerkzaamheden dient te worden vastgesteld of er individuen met een nest met eieren of immobiele kuikens aanwezig zijn, dit dient te worden vastgelegd in het logboek.

Kolgans, Brandgans, Grauwe gans

14. De zware werkzaamheden aangrenzend het Ganzenrustgebied die meer geluid veroorzaken dan 110 dB worden enkel tussen 1 mei en 1 november uitgevoerd. Ook moet de foerageerfunctie van het gebied niet verloren gaan.
15. De foerageermogelijkheden rond het Ganzenrustgebied worden behouden door er voor te zorgen dat bij oplevering van het tijdelijke ruimtebeslag en de dijk er een vergelijkbare hoeveelheid biomassa voor foerageermogelijkheden voor de ganzen bestaat. Dit kan bereikt worden door op zijn laatst eind september ruim (min. 1g/m²) in te zaaien met een dekkend kruiden- en graszadenmengsel op een voldoende vruchtbare ondergrond. Het zaaigoed dient inheems en autochtoon voor de regio te zijn.

Kamsalamander

16. Inrichtingseisen leefgebied kamsalamander worden afgestemd met de beherende organisatie wat wordt vastgelegd in een beheerovereenkomst die vóór de aanvang van de werkzaamheden moet worden opgestuurd naar post@gelderland.nl onder vermelding van het zaaknummer.
17. De kamsalamanderpoelen worden ingericht waarbij rekening wordt gehouden met de volgende richtlijnen:

De karakteristieken van optimaal leefgebied voor kamsalamander worden ter plekke ingericht.

- geïsoleerd en stilstaand water (hooguit zwak stromend);
- (semi)permanent waterhoudend (tijdelijke droogval eens per 3-5 jaar);
- goede waterkwaliteit, matig voedselrijk tot voedselrijk maar niet te zuur (pH > 5,5);
- niet bereikbaar voor vee en afwezigheid watervogels in verband met eutrofiëring, algengroei en vertroebeling;
- ondiepe oeverzones aanwezig (0-0,5 meter diep) die snel opwarmen in de zon;
- natuurvriendelijke oever aan noord talud (1:5/ 1:10), gericht op het zuiden;
- diepe delen aanwezig (1-2 meter diep) in verband met risico bevrozing, met modder en plantenresten op de bodem;

Datum

7 juli 2025

Zaaknummer

2024-008246

Blad

23 van 67

- voldoende water- en oevervegetatie (tot 80% van het wateroppervlak) voor ei afzet en schuilmogelijkheden;
- plantensoorten: mannagras, waterranonkel, waterweegbree, watermunt, fonteinkruid, moerasvergeet-mij-nietje brede waterpest, groot blaasjeskruid en krabbenscheer; schuilplaatsen voorzien van dood hout en ruigte.
- voldoende groot: minimaal 200 m², voorkeur 400-750 m² in verband met bufferend vermogen;
- niet te sterk beschaduwd, in verband met voldoende zoninstraling (maximaal 60% van het wateroppervlak);
- geen vis aanwezig en niet direct in verbinding met ander water;
- geschikte andere waterbiotopen op minder dan 500 m afstand;
- geschikt landbiotoop (bos) binnen 80 m van het water;
- zomerlandhabitat: kleinschalige inrichting met voldoende structuurvariatie (schuilmogelijkheden) en afwisseling tussen bosjes, struweel, houtwallen, singels, hagen, ruigten en extensief grasland;
- zomerlandhabitat: voorzien van een soortenrijke vegetatie, waardoor de continue aanwezigheid van voldoende ongewervelde dieren (voedsel) gegarandeerd is;
- winterhabitat: vochtige, vorstvrije locaties buiten de invloed van het grondwater in holletjes, onder stammen, takkenstapels, steenhopen.

Monitoring en evaluatie

18. Vanaf 2026 tot en met 2031 dient jaarlijks een monitoring naar kwartelkoning en porseleinhoen uitgevoerd te worden. De monitoringsmethodiek dient uiterlijk 1 mei 2025 ter goedkeuring naar provincie Gelderland opgestuurd te worden.
19. De monitoringsrapportage over de effecten van de maatregelen op de kwartelkoning en porseleinhoen dient jaarlijks opgesteld te worden door een aantoonbare deskundige op het gebied van de betreffende soort. Het laatste jaar (2029) dient de rapportage een tussentijdse evaluatie te bevatten, om te bekijken of er nog aanpassingen moeten komen en in het eindjaar 2031 bevat de rapportage een eindevaluatie met een beoordeling of de doelen van de mitigatie en compensatie behaald zijn. Stuur elk jaar uiterlijk 1 november een rapportage (in pdf) over de kwartelkoning en een rapportage over de porseleinhoen ter kennisgeving naar provincie Gelderland. Het is ook belangrijk om de vegetatieontwikkeling binnen het compensatiegebied te monitoren. Op basis van de monitoring kan nader bepaald worden of de genomen maatregelen het gewenste resultaat hebben. De rapportages bevatten de voortgang van de werkzaamheden, de onderzoeksmethodiek, de resultaten van de monitoring met daarin geschiktheid leefgebied en voorkomen (met betrekking tot de kwartelkoning en porseleinhoen mede in de mitigatiepercelen (zie bijlage 3.1 en 3.3, Passende beoordeling en ADC toets)) en onderzoeksgebied (zie bijlage 2.2, Landschapsplan) dijkversterking Grebbedijk. Naar aanleiding van de monitoringsresultaten kunnen extra voorschriften opgelegd worden. Deze zullen deel uitmaken van onderhavig besluit.
20. Het projectteam stuurt elk jaar uiterlijk op 1 november een rapportage (in pdf) over de mitigatie en compensatie ter kennisgeving naar provincie Gelderland. De hele gebiedsontwikkeling inclusief dijkversterking, KRW geul, Kamsalamanderpoelen en EVZ worden hierin apart geanalyseerd. In de rapportage wordt het volgende besproken; de voortgang van de werkzaamheden, de mate waarin de mitigerende maatregelen zijn uitgevoerd, de resultaten van de inrichtings- en beheermaatregelen en het beheer op de doelen waarvoor het gebied is aangewezen.

2.1 Soortenbescherming

Dit besluit geldt alleen voor gebiedsbescherming. U heeft aangegeven dat u daarnaast ook een ontheffing nodig heeft voor soortenbescherming. U heeft daartoe een aanvraag om een vergunning ingediend, onder hetzelfde zaaknummer 2024-008246. Het besluit op de vergunningsaanvraag voor soortenbescherming is bij deze vergunning als bijlage 1 toegevoegd. De voorschriften uit het besluit dienen gezamenlijk met de voorschriften uit dit besluit uitgevoerd te worden.

2.2 Houtopstanden

Omdat bomen of houtopstanden worden gekapt die beschermd zijn op grond van de Omgevingswet dan dient er een kapmelding te worden gedaan en moet de houtopstand worden herplant. U heeft aangegeven dat er houtopstanden worden gekapt, waarvoor een kapmelding is ingediend onder zaaknummer 2024-008268. Ook is er een besluit voor een maatwerkvoorschrift voor herplant op een andere locatie opgesteld dat tegelijk met voorliggende besluiten is gepubliceerd met zaaknummer 2024-008249. De voorschriften uit het maatwerkvoorschrift dienen gezamenlijk met de voorschriften uit deze besluiten uitgevoerd te worden.

3 Beoordeling

De aanvraag heeft betrekking op verschillende effecten. In de beoordeling wordt eerst ingegaan op de effecten van stikstof. Daarna wordt ingegaan op overige effecten.

3.1 Effecten stikstof

3.1.1 Vergunningplicht

Als er Natura 2000-gebieden zijn waar het project in de beoogde situatie zorgt voor stikstofdepositie ($\geq 0,005$ mol N/ha/j) boven de kritische depositie grenswaarde, zijn onder dergelijke omstandigheden significant negatieve effecten niet op voorhand uit te sluiten. Om depositie door het project te salderen worden er oplossingen gezocht om de door het project ontstane stikstofdepositie te compenseren. In de aanvraag wordt extern gesaldeerd met het bemesten van gronden. Uit jurisprudentie volgt dat het weiden van vee door een melkveehouderij onlosmakelijk samenhangt met de oprichting, uitbreiding of exploitatie van de stallen waarin het melkvee wordt gehouden. Dit betekent dat de gevolgen van het weiden van vee bij een melkveehouderij beoordeeld moeten worden in samenhang met de gevolgen van de oprichting, wijziging of exploitatie van de melkveehouderij. De oprichting, wijziging of exploitatie van de melkveehouderij en het weiden van vee is met andere woorden één project. Echter is overwogen dat het bemesten van gronden op zichzelf een project is. De gevolgen daarvan worden niet zoals bij het weiden van vee in samenhang met de exploitatie, oprichting of uitbreiding van een agrarisch bedrijf beoordeeld, maar op zichzelf. Salderen met bemesting is mogelijk mits de initiatiefnemer aantoont dat:

- het perceel op de relevante referentiedatum legaal bemest kon worden op grond van de meststoffenregelgeving en het bestemmingsplan;
- het perceel sinds de referentiedatum de agrarische bestemming heeft behouden;
- het aannemelijk is dat het perceel ten tijde van de referentiedatum agrarisch in gebruik was (bijvoorbeeld met LGN, luchtfoto's, RVO-data, MINAS data, verklaringen van grondgebruikers, of anderszins).

Indien er hexagonen met waarden zijn waar de stikstofdepositie in de beoogde situatie boven de kritische depositie grenswaarde ligt, zijn significant negatieve effecten niet op voorhand uit te sluiten en is een passende beoordeling vereist. Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben beleidsregels vastgesteld voor salderen van stikstof. Hierbij wordt de stikstofdepositie van de aanvraag vergeleken met de stikstofdepositie in de referentiesituatie. De referentiesituatie en de salderingssituatie worden bepaald aan de hand van een natuurvergunning of aan de hand van een milieuvergunning die is verleend voor de Europese referentiedatum. Als het gaat om een milieuvergunning dan moet ook worden aangetoond dat de activiteit was toegestaan en sindsdien onafgebroken aanwezig is geweest of nog kan zijn. Wij beschouwen het project volgens de AERIUS-verschilberekeningen (beoogde situatie versus de referentiesituatie en salderingssituatie en aanlegfases versus referentiesituatie), passende beoordeling stikstof, de onderbouwing GO-GNN, de Soortenbeschermingstoets en nader onderzoek, de passende beoordeling, de ADC toets, de toetsing aan Ow en de toelichting van de aanvraag als passend beoordeeld.

Bij een aanvraag mag alleen gebruik worden gemaakt van de in de toestemming opgenomen stikstofemissie in de referentie- of salderingssituatie voor zover de capaciteit aantoonbaar feitelijk is gerealiseerd. De feitelijk gerealiseerde capaciteit betreft de op het moment van indienen van de aanvraag op grond van een toestemming volledig opgerichte installaties en gebouwen, of gerealiseerde infrastructuur en overige voorzieningen die noodzakelijk zijn voor het uitvoeren van de activiteit. De maximale emissiewaarden zoals vastgelegd in het Besluit emissiearme huisvesting (Beh) vormen een plafond bij het berekenen van de stikstofemissie voor de referentie- en salderingssituatie. In de referentie- en salderingssituatie mogen dus geen hogere emissiefactoren zijn toegepast dan de maximale emissiefactoren die op grond van het besluit emissiearme huisvestingssystemen landbouwhuisdieren per dierplaats per jaar zijn toegestaan.

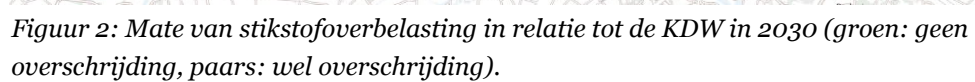
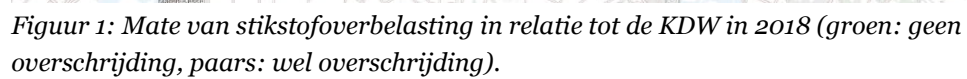
Uit de bij de aanvraag ingediende AERIUS-berekeningen blijkt dat tijdens de aanlegfase tijdelijk stikstofdepositie plaatsvindt ter plaatse van Natura 2000-gebieden. Deze depositie heeft mogelijk significante gevolgen voor die betreffende Natura 2000-gebieden. Beoordeeld moet worden of de referentie al voorziet in een (minimaal) even grote stikstofdepositie. Na afronding van de werkzaamheden is er geen toename in stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden vergeleken met de bestaande situatie. In deze paragraaf geven wij van de salderingssituatie en de aanlegfase aan hoe wij ze hebben vastgesteld en beschrijven wij van beide situaties de stikstofbronnen. Ten slotte stellen wij vast of de berekende effecten van stikstof aanleiding geven de aangevraagde vergunning te verlenen.

3.1.2 Salderingssituatie

Er wordt gebruik gemaakt van externe saldering. Hiervoor is door het Waterschap een deel van de rechten van bemeste percelen aanliggend de dijkversteving aangekocht welke worden ingezet voor de dijkversterking. De resterende ruimte wordt ingezet ten behoeve van een rood voor rood regeling. Het aangevraagde project resulteert in deposities in de gebieden Rijntakken, Veluwe en Binnenveld. Voor de beoordeling maken we gebruik van AERIUS Monitor. Hierin worden autonome ontwikkelingen, inclusief maatregelen die door het Rijk worden uitgevoerd, gebruikt om een doorrekening naar de toekomst te maken. In het gebied Rijntakken vinden de hoogste deposities plaats als gevolg van het project. Uit gegevens in AERIUS Monitor blijkt dat er op alle habitattypen in Rijntakken een afname van stikstofdeposities heeft plaatsgevonden sinds 2018. In 2020 vond er op 95% van het stikstofgevoelige oppervlak geen overschrijding van de KDW plaats. De verwachting is dat dit verder toeneemt naar 98% in 2025 en 99% in 2030. Figuur 2 laat zien dat het aantal overbelaste hexagonen in 2030 afneemt ten opzichte van 2018 (figuur 1) als gevolg van de autonome ontwikkelingen en de maatregelen die door het Rijk genomen worden.

7 juli 2025

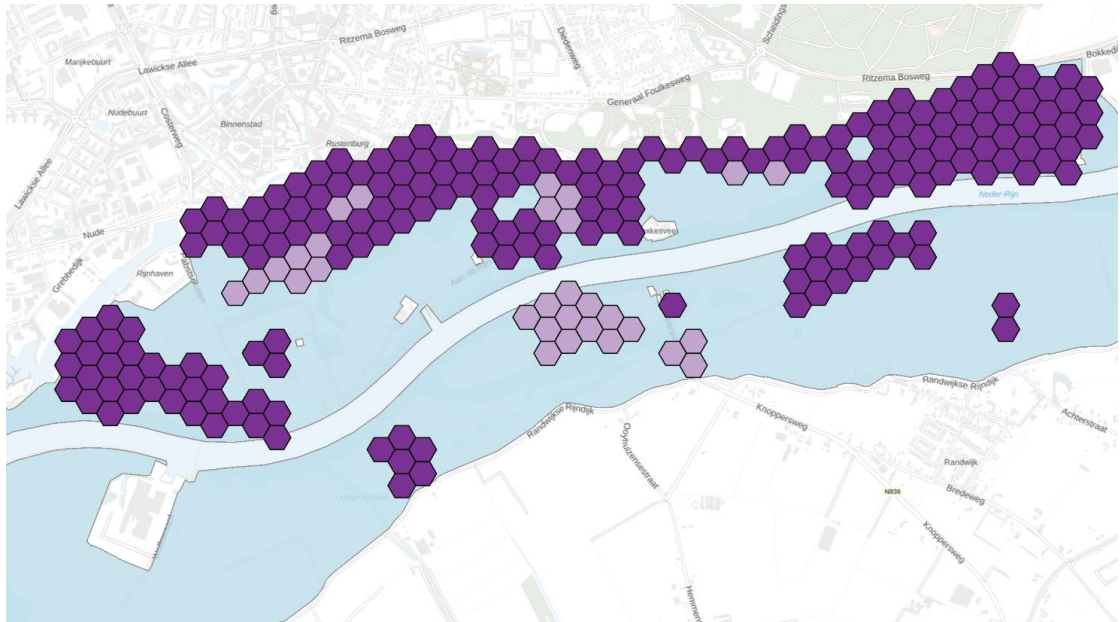
Blad
27 van 67

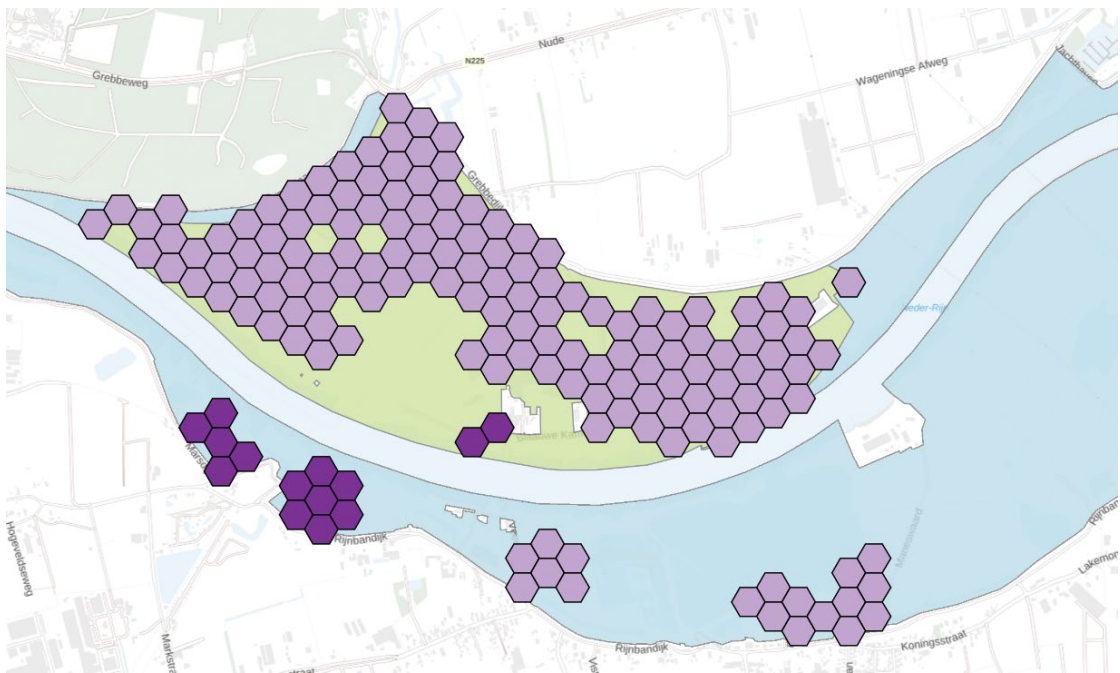
7 juli 2025

Zaaknummer
2024-008246

Blad
28 van 67

Figuur 3: Mate van stikstofovergevoeligheid voor de Wageningse bovenpolder (Lila is gevoelig, paars zeer gevoelig).

Figuur 4: Mate van stikstofovergevoeligheid voor de Blauwe Kamer (Lila is gevoelig, paars zeer gevoelig).

Op de Veluwe vond er volgens de gegevens in AERIUS Monitor in 2020 op 9% van het totale stikstofgevoelige oppervlak geen overschrijding van de KDW plaats. De verwachting is dat dit toeneemt naar 17% in 2025 en 22% in 2030. Hoewel het percentage niet overbelaste gebieden in 2030 nog relatief laag is, zal er als gevolg van de saldo-overdracht een afname in deposities plaatsvinden op de Veluwe. Het gaat om een totaal oppervlak van 18.743,60 ha waar afnames plaatsvinden met een maximale afname van 42,18 mol/ha/j. Deze afname draagt daardoor bij aan het herstel van de Veluwe. Ook op het gebied Binnenveld vinden er afnames in stikstofdeposities van maximaal 0,06 mol/ha/j plaats. Voor dit gebied vond in 2020 op 27% van het stikstofgevoelige oppervlak geen overschrijding van de KDW plaats. De verwachting is dat dit toeneemt naar 43% in 2025 en 84% in 2030.

Gelet op voorgaande, de maatregelen die getroffen worden in de verschillende Natura 2000-gebieden op basis van de daarvoor geldende beheerplannen, de afspraken die Gedeputeerde Staten van Gelderland hebben gemaakt met diverse partijen in de Uitvoeringsagenda 2021-2025, het beleid dat Provinciale Staten van Gelderland hiervoor hebben vastgesteld en de landelijk aanpak, waarvan de voortgang van de Uitvoeringsagenda en het bijbehorende beleid door Gedeputeerde Staten wordt bijgehouden en inzichtelijk gemaakt in een voortgangsrapportage, zodat inzichtelijk is wat er is bereikt, wat nog dient te gebeuren en of de uitvoer volgens plan verloopt. Op grond van voornoemde maatregelen geldt dat voldoende andere maatregelen worden getroffen om de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken Natura 2000-gebieden te bereiken en verslechtering te voorkomen.

3.1.3 Aanlegfase

In de aanlegfase zorgt de tijdelijke inzet van brandstof aangedreven materieel (graafmachines, dumpers, hijskranen) tot emissie en depositie van stikstof. In overleg met het waterschap is bekeken hoe de stikstofemissie tijdens realisatie kan worden beperkt door inzet van elektrisch of emissiearm materieel. Dit is meegenomen in de AERIUS-berekening met kenmerk RyDX2YJmwfi. In Bijlage II van de passende beoordeling (Bijlage 3.2 van het projectbesluit) is de input voor de berekening te vinden.

3.1.4 Aangevraagde situatie (beoogde situatie)

Bij de dijkversterking is alleen de aanlegfase relevant. In de gebruiksfase vinden er geen activiteiten plaats die resulteren in een toename van stikstofdepositie.

3.1.5 Beoordeling van de effecten van stikstofdepositie

Uit de stikstofberekeningen blijkt dat inclusief extern salderen er een maximale projectbijdrage van 0,02 mol/ha/jr optreedt op 8,06 ha van Natura 2000-gebied Veluwe voor de duur van maximaal vier jaar. Deze bijdrage is passend beoordeeld en is toe te wijzen aan een randeffect door de salderingssituatie.

Effecten werkzaamheden door stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden

Bij de uitvoeringswerkzaamheden voor de dijkversterking komt tijdelijk extra stikstof vrij. Uit de AERIUS berekening met kenmerk RyDX2YJmwfj blijkt dat als gevolg van het project stikstofdepositie plaatsvindt op de volgende Natura 2000-gebieden:

1. N2000 Vogel- en habitatrictlijngebied 038 Rijntakken
2. N2000 Vogel- en habitatrictlijngebied 057 Veluwe
3. N2000 Habitatrictlijngebied 065 Binnenveld
4. N2000 Habitatrictlijngebied 081 Kolland & Overlangbroek

Na extern salderen vind alleen nog toename plaats op niet stikstofgevoelige habitats in N2000 gebieden Rijntakken en Veluwe.

Ecologische toets stikstofeffecten

In de passende beoordeling stikstof is met een specifieke ecologische onderbouwing aangegeven waarom de stikstoftoename geen significant negatief effect heeft. Bij de beoordeling van de vraag of een toename van de stikstofdepositie leidt tot significante effecten en in het verlengde daarvan tot een aantasting van de natuurlijke kenmerken van de Natura 2000-gebieden, is per habitattype en soort (leefgebied) gekeken naar de locatie, omvang en duur van de toename, de kritische depositiewaarde, de instandhoudingsdoelen, het aanwezige areaal en de kwaliteit daarvan en de specifieke milieukenmerken (ecologische/abiotische omstandigheden) per habitattype/leefgebied waarbij de KDW wordt overschreden wat de effecten kunnen zijn.

Maatregelen om stikstofdepositie te verminderen of mitigeren

Door aanscherping van technische ontwerprichtlijnen is het definitief ontwerp een veel ‘slanker’ model dan het voorkeursalternatief. Hierdoor is ook het benodigde grondverzet aanmerkelijk verminderd. Dat leidt vervolgens tot een veel kleinere inzet van materieel dan eerder was voorzien. Ook geldt vanuit de duurzaamheidsambities van het project als uitgangspunt dat in de uitvoering gebruik wordt gemaakt van schoon materieel. Andere mogelijkheden om stikstofdepositie te verminderen of te mitigeren zijn er niet. Volledig elektrisch werken is niet mogelijk.

Verreweg de meeste negatieve effecten van de Gebiedsontwikkeling Grebbedijk zijn voorkomen door het nemen van (voor natuur) gunstige uitgangspunten of door het nemen van mitigerende maatregelen. Zo is voor een stikstof emissie arme uitvoering gekozen. Bovendien is het ontwerp drastisch aangepast ten opzichte van de voorkeursvariant uit de MER fase 1 door in het landelijk gebied de dijk binnenwaarts te versterken. Hierdoor is een groot deel van ruimtebeslag op habitattypen en leefgebieden van soorten voorkomen. Voor de uitvoering van het project wordt daarnaast rekening gehouden met een grote diversiteit van mitigerende maatregelen, waaronder gefaseerd werken in tijd en ruimte. Echter niet alle effecten zijn te voorkomen. Uit de beoordeling blijkt dat significante gevolgen niet zijn uit te sluiten door permanent ruimtebeslag van de dijk op leefgebied van kwartelkoning en porseleinhoen, met name in het stedelijk gebied. Daarom is een ADC-toets uitgevoerd.

ADC toets

In de ADC-toets wordt bepaald dat:

- voor het project zijn er geen alternatieve oplossingen;
- het project is nodig om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en
- er worden de nodige compenserende maatregelen getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van het betreffende Natura 2000-gebied bewaard blijft.

Dwingende redenen van groot openbaar belang

De dijk beschermt de inwoners en alle economische waarden in het gebied, inclusief vitale infrastructuur, tegen de gevolgen van een overstroming. De dijkversterking is nodig voor de openbare veiligheid en heeft hiermee een groot openbaar belang. De dijkversterking Grebbedijk is één van de meest urgente dijkversterking van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma en er is dan ook een dwingende reden om de dijkversterking op korte termijn uit te voeren.

Cumulatie

- het project Dijkversterking Wolveren-Sprok, TiWa, GoWa en NeBe. Het project leidt in de aanlegfase tot stikstofdepositie in de Natura 2000-gebied Veluwe;
- het project Net op zee Hollandse kust Noord en West Alpha. Het project leidt in de aanlegfase tot stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden Veluwe;
- het project Net op zee Hollandse kust West Beta. Het project leidt in de aanlegfase tot stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden Veluwe;
- het project Gebiedsontwikkeling Meinerswijk Arnhem Het project leidt in de aanlegfase en gebruiksfase tot stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden Veluwe;
- het project Zwaaiolk Zwarte Schaar Het project leidt in de aanlegfase en gebruiksfase tot stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden Veluwe;
- het project Overnachtingshaven Spijk. Het project leidt in de aanlegfase tot stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden Veluwe;
- het project Energiecentrale Geertruidenberg. Het project leidt in de aanlegfase tot stikstofdepositie in de Natura 2000-gebieden Veluwe.

Er zijn meerdere dijkversterkingsprojecten in het werkgebied van waterschap Rivierenland die in planning deels gelijk lopen zoals NeBe, TiWa, GoWa en Wolferen-Sprok. Deze projecten zullen in de aanlegfase ook een (tijdelijke) extra depositie in Natura 2000-gebied Rijntakken veroorzaken. Er is sprake van cumulatie van de effecten van alle dijkversterkingen waarbij significante verslechtering van de habitattypen Glanshaverhooiland (H6510A) en Stroomdalgraslanden (H6120) niet zijn uit te sluiten. De salderingssituatie en compensatielocatie biedt voldoende mogelijkheden om de effecten van de dijkversterking op genoemde habitattypen binnen Natura 2000 gebied Rijntakken te compenseren en daarmee de natuurlijke kenmerken van het gebied in stand te houden.

De aantasting van de snippers zachthoutoibos langs de dijk door het dijkbeslag voor de versterking zijn marginaal, waardoor geen sprake is van een significante aantasting gelet op het

Datum

7 juli 2025

Zaaknummer

2024-008246

Blad

32 van 67

instandhoudingsdoel. Met de project specifieke maatregel die per saldo meer zachthoutoibos creëert, is extra verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast. Deze worden zelfs versterkt, zowel in omvang als in kwaliteit in het licht van het instandhoudingsdoel voor zachthoutoibos.

Door de voortijdige aanleg van voldoende kwalitatief nieuw voortplantingswater (poelen) met geschikt land- en winterbiotoop, aansluitend aan het bestaande leefgebied, blijft te allen tijde ruim voldoende geschikt leefgebied voor de kamsalamander beschikbaar. Hiermee is per saldo geen sprake van verlies aan leefgebied en komt het instandhoudingsdoel voor deze soort niet in gevaar.

Significant negatieve effecten als gevolg van de dijkversterking voor de behoudsdoelstelling voor oppervlakte en kwaliteit van het leefgebied en behoud van de populatie van de smient (A050) zijn uitgesloten.

Stikstofeffecten

Uit de ecologische onderbouwing blijkt dat de tijdelijke effecten van de extra stikstofdepositie geen significant negatieve gevolgen hebben voor de betreffende Natura 2000-gebieden behalve voor de Rijntakken. Door het tijdig nemen van maatregelen om de tijdelijke effecten ruim te compenseren zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden Rijntakken uitgesloten. Gelet op bovenstaande vindt als gevolg van dijkversterkingsproject (in cumulatie) geen aantasting plaats van de natuurlijke kenmerken van de betrokken Natura 2000-gebieden in het licht van de instandhoudingsdoelen.

Daarnaast veroorzaakt het project tijdelijk een afname van de stikstofdepositie doordat agrarische percelen tijdens de uitvoerperiode en de beoogde situatie niet langer bemest worden. Deze afnames vinden plaats binnen de Natura 2000-gebieden Rijntakken, Binnenveld en de Veluwe. Er is dus sprake van een permanente afname van stikstofdepositie door het project omdat bij de landelijke dijk wordt de dijk binnendijs breder, hier stopt het agrarisch gebruik (en de bemesting). Ook stopt de bemesting van de Plasserwaard permanent.

In de Passende beoordeling is bepaald of negatieve effecten optreden en is beoordeeld of significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen en soorten van Natura 2000-gebieden door stikstofdepositie van het project Grebbedijk met zekerheid uitgesloten kunnen worden. De activiteiten van het project Grebbedijk resulteren in de aanlegfase voor een tijdelijke stikstofdepositietoename op Natura 2000-habitattypen en/of leefgebieden die stikstofgevoelig en (naderend) overbelast zijn. De gebruiksfase van het project leidt niet tot een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

De tijdelijke toename van stikstofdepositie vindt plaats in (naderend) overbelaste habitattypen en leefgebieden van soorten in het Natura 2000-gebied Veluwe. De projectbijdrage bedraagt maximaal 0,02 mol N/ha/jaar voor de looptijd van het project (2025-2029).

3.1.6 Ecologische effectbeoordeling

Voor elk Natura 2000-gebied in Gelderland zijn instandhoudingsdoelen vastgesteld. Een natuurdoelanalyse laat zien wat de huidige staat is van de natuur in het Natura 2000-gebied. Ze geeft aan of de vastgestelde maatregelen die genomen worden voor natuurherstel samen met een daling van de stikstofuitstoot tot 2030, voldoende zijn om verslechtering tegen te gaan en de instandhoudingsdoelen te halen. In Gelderland liggen 15 Natura 2000-gebieden, waarvan 13 met stikstofgevoelige natuur. Voor de 2 gebieden die niet stikstofgevoelig zijn, was een natuurdoelanalyse niet nodig. Voor de overige 11 van de 13 stikstofgevoelige gebieden zijn de natuurdoelanalyses voor Gelderland opgesteld. Voor 2 gebieden zijn andere provincies verantwoordelijk voor de natuurdoelanalyse. Provincies leggen de natuurdoelanalyses voor aan de Ecologische Autoriteit.

Het plangebied ligt (deels) binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Rijntakken (uiterwaarden Waal). Andere Natura 2000-gebieden liggen op minimaal 10 km afstand van het plangebied. Voor overige effecten, zoals vernietiging, verstoring door geluid, licht en trillingen en optische verstoring, geldt dat deze gelet op de grote afstand tot andere Natura 2000-gebieden geen significante gevolgen kunnen hebben op andere Natura 2000-gebieden dan Rijntakken. Voor elk van de relevante effecttypen is beoordeeld welke Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten en habitattypen met een instandhoudingsdoelstelling mogelijk (significant) negatieve effecten ondervinden van het project. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen de effecten in de aanleg- en de gebruiksfase:

- Aanlegfase: Ruimtebeslag, verstoring, vertroebeling en stikstofdepositie
- Gebruiksfase: Ruimtebeslag, verstoring
- Er ontstaat geen verkeersaantrekkende werking door het ontwerp van de dijk.

Uit de locatie specifieke ecologische beoordeling van de toename in uitstoot en de referentiesituatie blijkt dat de projectbijdrage op zichzelf en in cumulatie met ander projecten met zekerheid niet leidt tot negatieve effecten. Significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen en soorten van het Natura 2000-gebied Veluwe zijn daarmee uitgesloten. Daarmee is uitgesloten dat het project Grebbedijk leidt tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden.

Rijntakken

Op 22 november 2022 is het ontwerp-wijzigingsbesluit beheerplan Rijntakken definitief vastgesteld door de minister voor Natuur en Stikstof. Hierdoor is het habitatype H9120 Beuken-eikenbossen met hulst als doel toegevoegd.

Habitatype H6120 Stroomdalgraslanden

Het project leidt in de aanlegfase tot een tijdelijke stikstofdepositieafname van maximaal 0,35 mol N/ha/j op een oppervlak van minder dan 1 are stroomdalgrasland. De tijdelijke projectbijdrage als gevolg van de aanlegfase van de dijkversterking Grebbedijk is dermate gering, dat er geen sprake is

van verruiging of verzuring die van invloed is op de kwaliteit van het betreffende habitatype dat hier in goede kwaliteit voor komt ondanks de (beperkte en lokale) overschrijding van de KDW. De gevolgen van het project heeft ook geen doorwerking in het toegepast regulier beheer omdat een tijdelijke bijdrage (maximaal 4 groeiseizoenen) er geen toename plaatsvindt en daarmee geen effect kan hebben op biomassagroei of soortensamenstelling. Daarvoor is een jarenlange blootstelling aan hogere deposities nodig om een geleidelijke verandering te veroorzaken. Door de dynamiek van de betreffende standplaatsen als gevolg van inundatie, erosie en sedimentatie is dat de voornaamste sturende factor. Enige invloed van een marginale hoeveelheid stikstof in condities net boven de KDW hebben dan geen enkele invloed meer. Daarom kan enig effect van de berekende tijdelijke stikstofdepositie op het behalen van de instandhoudingsdoelstelling uitgesloten worden. Er zijn daarom ook geen effecten op het realiseren van de uitbreidings- en verbeterdoelen. Deze zijn immers vrijwel geheel afhankelijk van de reeds bestaande abiotiek in combinatie met een goede inrichting en het juiste beheer.

Leefgebied Lgo8 (ZGlg08) Nat, matig voedselrijk grasland

Nat, matig voedselrijk grasland omvat kruidenrijk grasland op natte tot matig natte, zwak zure tot neutrale, zwak tot matig eutrofe gronden. De vegetatie die het leefgebied kenmerkt komt tot ontwikkeling op plaatsen die in winter en voorjaar langdurig onder water staan, wat veroorzaakt wordt door overstromend oppervlaktewater of onderdijkse kwel. Het leefgebied kent twee subtypen, namelijk 'Zilverschoongrasland' en 'Nat, matig voedselrijk weidevogelgrasland', die onderling verschillen in de aard van het water- en vegetatiebeheer. Op plaatsen met langdurige en rechtstreekse overstroming door oppervlaktewater ontstaat 'Zilverschoongrasland'. Het subtype komt onder andere voor in de oeverzone van wateren en in lage graslanden in de uiterwaarden, waarbij beweiding de gebruikelijke beheervorm is. Het subtype 'Nat, matig voedselrijk weidevogelgrasland' kan zowel beweid als gehooïd worden en is van groot belang voor weidevogels, met name voor 'kritische' weidevogels van natte omstandigheden. In de winter zijn deze graslanden belangrijk voor ganzen en zwanen, terwijl steltlopers er gedurende de trek graag gebruik van maken (Nijssen et al. 2016a). Het project leidt in de aanlegfase tot een tijdelijke stikstofdepositietoename van maximaal 1,28 mol N/ha/j ter hoogte van 2,85 ha Nat, matig voedselrijk grasland waar thans nog sprake is van een overschrijding van de KDW (inclusief projecteffect). De achtergronddepositie is gemiddeld 1591 en maximaal 1850 mol N/ha/j. Voor Nat, matig voedselrijk grasland is de KDW 1571 mol N/ha/j. De achtergronddepositie ligt daarmee vaak rond maar lokaal ook ruim boven de KDW.

Leefgebied Lg11 (ZGLg11) Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland van het rivierengebied

Kamgrasweide & bloemrijk weidevogelgrasland van het rivieren- en zeekleigebied komt vooral voor in het rivieren- en zeekleigebied en in mindere mate ook op de oeverlanden van de afgesloten zeearmen. In de eerste twee regio's komt het voor op de relatief droge gronden; op de oeverlanden is het te vinden op de voormalige kwelders. Een rijke levensgemeenschap is vooral te verwachten als er binnen een gebied een afwisseling is tussen lage, vochtige en hoge, droge delen en tussen begroeiingen met een open structuur (waarbinnen de bodem beschadigd is), grazige begroeiingen

en zoomachtige vegetaties. Dergelijke graslanden zijn in het bijzonder van belang voor weidevogels. Het beheer van het leefgebied kan bestaan uit beweiding of maaien, of een combinatie van beide (Nijssen et al. 2016b). Het project leidt in de aanlegfase tot een tijdelijke stikstofdepositietoename van maximaal 1,28 mol N/ha/j ter hoogte van 8,45 ha Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland waar thans nog sprake is van een overschrijding van de KDW. De achtergronddepositie is gem. 1510 en maximaal 2216 mol N/ha/j. Voor Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland is de KDW 1429 mol N/ha/j. De achtergronddepositie ligt daarmee meestal boven de KDW en lokaal daar ruim boven.

Kamgrasweide & Bloemrijk weidevogelgrasland zijn vooral van belang als leefgebied voor de kwartelkoning. Stikstofdepositie heeft een vermestend en verzurend effect op kamgrasweiden op klei. Naar de effecten van stikstofdepositie op de VR-soorten is geen onderzoek gedaan, maar onderzoek naar effecten van (experimentele) bemesting en maaibeheer in graslanden en ecologisch onderzoek aan weidevogels levert wel belangrijke gegevens op die effecten van verhoogde stikstofdepositie aannemelijk maken. Hoewel niet onderzocht, zijn kuikens van kwartelkoning misschien gevoelig voor een koeler en natter microklimaat als gevolg van verruiging. Het is dus mogelijk dat als gevolg van de toename van de stikstofdepositie tijdens de aanlegfase er een marginale toename zal zijn van de groei van de biomassa van met name grassen en dat dit het leefgebied van de kwartelkoning kan beïnvloeden. De oorzaken voor de lage broedaantallen liggen naar verwachting overigens grotendeels buiten de Natura 2000-gebieden en buiten Nederland. Beter beheer van potentiële broedlocaties is naar verwachting nodig om het doel van 160 broedparen te kunnen herbergen, maar ook in de huidige situatie waarin vele tientallen geschikte locaties beschikbaar zijn blijft het aantal broedparen erg laag. Dit is een duidelijke indicatie dat de aantallen geschikte broedlocaties in de huidige condities niet de beperkende factor zijn voor het halen van de instandhoudingsdoelstellingen. Daarom heeft een tijdelijke en zeer beperkte stikstofdepositie op thans niet gebruikte en niet ten behoeve van de kwartelkoning beheerde vegetaties van Lg11 geen effect op het behalen van de instandhoudingsdoelen.

A122 Kwartelkoning (LGo8 en LG11)

In de Rijntakken maakt deze soort gebruik van het habitatype H6510B Glanshaver- en vossenstaarthooilanden. Daarnaast maakt de Kwartelkoning gebruik van het stikstofgevoelige leefgebied nat, matig voedselrijk grasland (Lgo8), dat in kenmerken overlapt met habitatype Glanshaver- en vossenstaarthooilanden en Kamgrasweide en Bloemrijk grasland (Lg11). De oorzaken voor de lage broedaantallen liggen naar verwachting overigens grotendeels buiten de Natura 2000-gebieden in Nederland. Beter beheer van potentiële broedlocaties is naar verwachting nodig om het doel van 160 broedparen te kunnen herbergen, maar ook in de huidige situatie waarin vele tientallen geschikte locaties beschikbaar zijn blijft het aantal broedparen erg laag. Dit is een duidelijke indicatie dat de aantallen geschikte broedlocaties in de huidige condities niet de beperkende factor zijn voor het halen van de instandhoudingsdoelstellingen. Daarom heeft een tijdelijke en zeer beperkte stikstofdepositie op thans niet gebruikte broedlocaties van Lgo8 geen effect op het behalen van de instandhoudingsdoelen.

A153 Watersnip (LGO8)

De gebiedsanalyse concludeert dat stikstofdepositie een geringe rol speelt van de dalende trend in aantal, gezien de matige overbelasting op een relatief klein deel van het leefgebied. De verwachting is dat andere knelpunten voor deze soort waarschijnlijk de voornaamste oorzaak zijn. Vermoedelijk spelen verdroging en intensief regulier beheer de grootste beperkende factor. In het kader van het beheerplan zullen gebieden worden aangewezen waar het beheer en de inrichting wordt gericht op de aanwezigheid van de watersnip. Er zijn derhalve geen aanvullende stikstof gerelateerde maatregelen nodig geacht voor de watersnip. De bijdrage van het project dijkversterking Grebbedijk is zeer klein, tijdelijk en betreft maar een zeer klein oppervlak. De achtergronddepositie ligt maar net boven de KDW en daarnaast is aannemelijk dat de watersnip weinig gevoelig is voor enige verzuivering en het daardoor vochtiger worden van het microklimaat van het habitat. Op basis daarvan kan uitgesloten worden dat de tijdelijke en marginale stikstofdepositiebijdrage van het project tot significant negatieve effecten kan leiden.

3.1.7 Natuurdoelanalyse

Uit de Natuurdoelanalyse Rijntakken (38) (Provincie Gelderland, 26 mei 2023, Eindconcept) blijkt dat de omgevingscondities ten aanzien van stikstofdepositie in de Rijntakken zich voor het grootste deel gunstig ontwikkelen. Alleen voor H9120 Beuken-eikenbossen met hulst blijft na 2030 nog een stikstofprobleem. Op langere termijn treden in de Rijntakken vooral risico's voor doelrealisatie in relatie tot klimaatverandering en (mede daardoor) vermindering van de invloed van rivierdynamiek. Voor alle habitattypen van Natura 2000-gebied Rijntakken met uitzondering van het habitatype H9120 Beuken-eikenbossen met hulst is het eindoordeel 'ja'.

Daarmee zijn de bevindingen uit de Natuurdoelanalyse Rijntakken (38) niet van invloed op de conclusie uit de Passende beoordeling die vanuit de aanvraag in het onderhavige besluit is betrokken. Het project leidt in de aanlegfase tot een tijdelijke stikstofdepositietoename op enkele habitattypen en leefgebieden van soorten. Het projecteffect heeft geen significante negatieve gevolgen voor de aanwezige habitattypen en leefgebieden van soorten en vormt geen belemmering voor de instandhoudingsdoelen van betrokken habitattypen en aangewezen soorten. De ecologische beoordeling en significantie analyse uit de passende beoordeling is wat betreft het projecteffect van dijkversterking leidend t.o.v. de Natuurdoelanalyse Rijntakken die al aangeeft dat het doelbereik in orde is.

3.2 Overige gebiedseffecten

Natura 2000-gebied Rijntakken grenst direct aan de zuidzijde van het projectgebied. Een deel van het werkgebied ligt binnen het Natura 2000-gebied. De voor het plangebied relevante deel van Natura 2000-gebied Rijntakken is aangewezen onder de Vogel- en Habitatrichtlijn.

3.2.1 In de aanvraag beschreven natuurwaarden

Habitattypen

De Blauwe kamer aangewezen als leefgebied voor herpetofauna als Ringslang, Poelkikker, Rugstreeppad en Kamsalamander. Verder is het leefgebied voor Poelkikker, Rugstreeppad en Ringslang. Alleen Poelkikker en Ringslang zijn waargenomen in de Blauwe kamer en (de omgeving van) het projectgebied. Het Natura 2000-gebied Rijntakken is aangewezen onder de Habitat- en Vogelrichtlijn. Natuurwaarden zoals bedoeld onder de Habitatrichtlijn (i.e. habitattypen en Habitatrichtlijnsoorten) genieten hier bescherming. Andere Natura 2000-gebieden Kolland & Overlandbroek, Veluwe en Binnenveld bevinden zich op grote afstand. Externe werking is daarmee mogelijk relevant. Tussenliggend landgebruik als woonkernen, industriële activiteiten, snel- en spoorwegen maar ook de Grebbedijk zelf in combinatie met de afstand maakt dat zaken als licht, geluid, trillingen en optische verstoring niet waarneembaar zijn in bedoelde gebieden. Daarmee is zeker dat als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling geen sprake zal zijn van negatieve effecten op de voor Natura 2000-gebieden geformuleerde instandhoudings-doelstellingen voor zover het habitattypen betreft.

Habitatype H3150 - Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Verstoring door geluid en licht rijken tot in dit habitatype en kunnen mogelijk typische soorten verstoren. De verstoring is tijdelijk van aard en na afronding van de werkzaamheden treedt volledig herstel op. Van alle typische soorten die voor dit habitatype zijn aangewezen, zijn enkel Ruisvoorn, Snoek, Zeelt en Zwarte stern gevoelig voor verstoring van licht en/of geluid. Voor de vissen geldt dat deze in slootjes en plassen voorkomen. Door de oeverbegroeiing is verstoring van licht op deze soorten uitgesloten. Water werkt ook als barrière voor de overdracht van geluid. Daarom is ook verstoring door geluid op deze vissoorten uitgesloten. Zwarte stern is al jaren niet in het gebied waargenomen. Verstoring op Zwarte stern is daarom ook uitgesloten. (Significant) Negatieve gevolgen van verstoring op typische soorten in H3150 zijn uitgesloten.

Habitatype H91EOA - Vochtige alluviale bossen

Verstoring door geluid en licht rijken tot in dit habitatype en kunnen mogelijk typische soorten verstoren. De verstoring is tijdelijk van aard en na afronding van de werkzaamheden treedt volledig herstel op. Van alle typische soorten die voor dit habitatype zijn aangewezen, zijn enkel grote bonte specht, kwak en bever gevoelig voor verstoring van licht en/of geluid. Er is buiten de geluidscontour nog ruim voldoende leefgebied aanwezig voor deze soorten om naar uit te wijken. In het geval van broedende vogels leidt verstoring van enkele broedgevallen niet tot het verdwijnen van de typische soort uit het Natura 2000-gebied. Daarnaast profiteren broedende vogels ook van maatregelen die genomen worden om effecten op broedvogelsoorten te mitigeren. Binnen de contour zijn geen burchten van bever aanwezig. Gezien de tijdelijkheid van de verstoring en de uitwijkmogelijkheden, is er geen significant effect van verstoring op het overleven en voortplanten van deze typische soorten. (significant) negatieve gevolgen van verstoring op typische soorten in H91EOA zijn uitgesloten.

Habitatrichtlijnsoorten

Het voor het plangebied relevante deel van Natura 2000-gebied Rijntakken is aangewezen onder de Habitat- en Vogelrichtlijn. Dat betekent dat in dit gebied instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van onder de Habitat- en Vogelrichtlijn beschermde natuurwaarden relevant zijn, waarbij de Kamsalamander en Bever sleutelsoorten zijn.

Kamsalamander

De Kamsalamander voelt zich het best thuis in kleinschalig landschap dat bosrijk is en houtwallen of struweel bevat allemaal in de nabijheid van geschikt voortplantingswater. Dergelijk biotoop is ook aanwezig langs de grote rivieren, waaronder de Nederrijn. Daar komt de Kamsalamander voor aan de noordkant van de Nederrijn tussen Wageningen en Renkum en in de Jufferswaard. Het leefgebied van de kamsalamander in Uiterwaarden is versnipperd en bevindt zich voornamelijk binnendijks. Populaties in de omgeving van het plangebied zijn in het arboretum Belmonte en in de achtertuinen van de van de Havenstraat en Niemeijerstraat aan de noordzijde van de dijk. Door inzet van mitigerende maatregelen, zal het project zal geen negatieve effecten hebben op de Kamsalamander. Negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen voor de Kamsalamander zijn daarom uitgesloten.

Bever

Er zijn veel waarnemingen van Bever bekend in de aangrenzende uiterwaarden en rivier. Het plangebied zelf lijkt grotendeels ongeschikt door het ontbreken van geschikt oppervlaktewater en vegetatie om te foerageren. Delen van de uiterwaarden zijn zeker leefgebied van de Bever en hier zijn ook holen aangetroffen. Er zijn geen holen bekend uit het plangebied zelf. Plandelen grenzend aan water zijn mogelijk geschikt om een hol of burcht aan te leggen, met name buitendijks, maar bij hoog water ook zeker binnendijks. Ook de binnendijkse wielen lijken deels min of meer geschikt als (tijdelijk) leefgebied voor bevers. Op de meeste plekken waar oppervlaktewater dichtbij of in het plangebied ligt, is de waterdiepte een groot deel van het jaar te laag en/of de oevers te flauw om geschikt te zijn voor een permanent leefgebied en het uitgraven van een beverburcht in de oevers. Omdat elders in de uiterwaard wel geschikte oevers te vinden zijn langs plassen, wielen en strangen waar vaak ook geschikt foerageergebied is, hebben Bevers daar voldoende mogelijkheden burchten uit te graven. Daarom zal zeker rekening gehouden moeten worden met deze soort en zullen maatregelen getroffen worden. De kap van bomen en het verwijderen van vegetatie zal daarom vrijwel nergens gevolgen hebben op het foerageergebied van de Bevers.

Bevers zijn vooral in de nacht aan het foerageren, overdag rusten ze in hun hol. Ze zijn het hele jaar door actief. Omdat de werkzaamheden vrijwel altijd overdag plaats zullen vinden, is verstoring door de werkzaamheden vrijwel uitgesloten. Vanuit de ontheffing soortbescherming wordt rekening gehouden met de soort. Er zijn geen specifieke voorkomende maatregelen voor de Bever nodig, naast de maatregelen die het waterschap al treft om te voorkomen dat holen worden uitgegraven en de algemene maatregelen in het kader van de zorgplicht zoals indien er een Bever aangetroffen wordt deze met rust te laten en de kans te geven weg te zwemmen. Het project zal

geen negatieve effecten hebben op de bever. Negatieve effecten op instandhoudingsdoelstellingen voor de Bever zijn daarom uitgesloten.

Elders in Natura 2000-gebied Rijntakken, op enige afstand van het plangebied, is wel voor aangewezen Habitatrichtlijnsoorten geschikt leefgebied aanwezig in onder de Habitatrichtlijn aangewezen deel van het Natura 2000-gebied Rijntakken. Andere Natura 2000-gebieden bevinden zich op grote afstand. Externe werking is daarmee mogelijk relevant. Tussenliggend landgebruik als woonkernen, industriële activiteiten, snel- en spoorwegen maar ook de Grebbedijk zelf in combinatie met de afstand maakt dat zaken als licht, geluid, trillingen en optische verstoring niet waarneembaar zijn in bedoelde gebieden. Daarmee is zeker dat zowel in de aanleg- als de gebruiksfase geen sprake kan zijn van significante negatieve effecten op de voor Natura 2000-gebied geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen voor zover het Habitatrichtlijnsoorten betreft.

Broedvogels

Aalscholver

Aalscholver heeft potentieel geschikt broedhabitat (vochtige ooibossen) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Aalscholver broedt in Nederland in wilgen, elzen, populieren en in hoogspanningsmasten in de buurt van visrijke wateren. Nesten op de grond worden alleen in predator-vrije gebieden gemaakt. Aalscholver is als koloniebroeder gevoelig voor verstoring (Ministerie van LNV 2008a). Een broedende Aalscholver heeft een gemiddelde vluchtafstand van 100 meter voor verstoringsbronnen op het land (K. L. Krijgsveld, Klaassen, en Van der Winden 2022). Gezien de nabijheid van dit potentiële broedhabitat tot de weg die over de dijk loopt, is dit broedhabitat binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden en zijn voor Aalscholver mitigerende maatregelen nodig.

- Er zijn voor Aalscholver (significant) negatieve gevolgen van verstoring door geluid, licht of trillingen die gemitigeerd worden door buiten het broedseizoen te werken (~jan-jun).
- Er zijn voor Aalscholver geen (significant) negatieve gevolgen door ruimtebeslag op broedhabitat.

Roerdomp

Roerdomp heeft potentieel geschikt habitat (rietmoeras) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Roerdomp broedt in halfopen tot open waterrijke landschappen met overjarige en brede waterrietzones (Ministerie van LNV 2008u). Binnen het ruimtebeslag komen geen brede rietvegetaties voor, daarom is er binnen het ruimtebeslag geen geschikt broedhabitat van Roerdomp aanwezig. Roerdomp is waargenomen rondom de geul die door de uiterwaarden bij de stedelijke dijk loopt. Deze waarneming valt binnen de 47 dB(A) contour van de geplande werkzaamheden. Er is geen broedgedrag of broed gelieerd gedrag waargenomen binnen de verstoringscontour.

Datum

7 juli 2025

Zaaknummer

2024-008246

Blad

40 van 67

- Er zijn voor Roerdomp potentieel (significant) negatieve gevolgen van verstoring door geluid.
- Er zijn voor Roerdomp geen (significant) negatieve gevolgen door ruimtebeslag op broedhabitat.

Woudaap

Woudaap heeft potentieel geschikt habitat (rietmoeras) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Woudaap broedt primair in rietvelden en jonge verlandingsvegetaties. Hierbij is het belangrijk dat er uitbundige oevervegetaties aanwezig zijn met een grote randlengte. Woudaap geeft de voorkeur aan rietvegetaties die drie meter hoog zijn en in ten minste 20 centimeter water staan. Van deze vegetaties moet een groot deel uit overjarig riet bestaan (Ministerie van LNV 2008z). Dergelijke grote rietvegetaties zijn niet aanwezig binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Woudaap heeft daarom geen geschikt broedhabitat binnen het ruimtebeslag. Woudaap is waargenomen in de geul die door de uiterwaarden bij de stedelijke dijk loopt. Deze geul ligt echter volledig buiten de verstoringscontour van de geplande werkzaamheden. Binnen het verstoringscontour zijn geen waarnemingen van Woudaap bekend.

- Er zijn voor Woudaap geen (significant) negatieve gevolgen van verstoring door geluid, licht of trillingen.
- Er zijn voor Woudaap geen (significant) negatieve gevolgen door ruimtebeslag op broedhabitat.

Porseleinhoen

Porseleinhoen heeft potentieel geschikt habitat (vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. De broedhabitat van porseleinhoen bestaat uit open moerassige gebieden die minstens één tot twee hectare groot zijn en matig voedselrijk water bevatten. Het is belangrijk dat het gebied periodiek of permanent nat is en de waterdiepte dan 10 tot 35 centimeter bedraagt. Porseleinhoen prefereert een weelderige vegetatie die bestaat uit biezengras, zeggen, lisdodden en andere moerasplanten met een hoogte tussen 50 en 100 centimeter. Graslanden in uiterwaarden die in het voorjaar overstroomd zijn ook geschikt broedhabitat. Het nest zelf bouwt porseleinhoen in dichte vegetaties van riet, zeggen of grassen boven of vlak bij ondiep water (Ministerie van LNV 2008t). Binnen de verstoringscontour is één waarneming gedaan van Porseleinhoen. Porseleinhoen heeft territorium bij de geul ten zuiden van de stedelijke dijk, maar hier is geen broedgedrag of broed gelieerd gedrag waargenomen.

- Er zijn voor Porseleinhoen potentieel significant negatieve verstoring door geluid.
- Door de werkzaamheden vindt tijdelijk ruimtebeslag plaats op 3,28 ha potentieel leefgebied van Porseleinhoen.

Kwartelkoning

Kwartelkoning heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. De broedhabitat van Kwartelkoning bestaat uit pioniersvegetaties en kruidenrijk grasland. De hoogte van de vegetatie moet minimaal 20

centimeter zijn, maar de vegetatie mag niet te dicht zijn. Uiterwaarden en beekdalen die extensief beheerd worden voldoen aan de habitatseisen van Kwartelkoning (Ministerie van LNV 2008r).

- Er zijn voor Kwartelkoning geen (significant) negatieve gevolgen van verstoring door geluid, licht of trillingen.
- Door de werkzaamheden vindt tijdelijk ruimtebeslag plaats op 9,28 ha potentieel leefgebied van kwartelkoning.

Watersnip

Watersnip heeft potentieel geschikt leefgebied (vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. De broedhabitat van Watersnip bestaat uit natte en open pioniersvegetaties. Watersnip komt vooral voor op moerassig laagveen, hoogveen, natte heiden en zeer vochtige schrale graslanden op veengrond of in uiterwaarden. In graslanden nestelt watersnip alleen in vochtige hooilanden en natte gebieden die extensief beweid worden en waar het waterpeil 0 tot 20 centimeter beneden het maaiveld ligt (Ministerie van LNV 2008y). De Watersnip heeft habitat in de Bovenste Polder Wageningen.

- Er zijn voor Watersnip potentieel (significant) negatieve gevolgen van optische verstoring.
- Door de werkzaamheden vindt tijdelijk ruimtebeslag plaats op 3,28 ha potentieel leefgebied van watersnip.

Zwarte stern

Zwarte stern heeft potentieel geschikt leefgebied (rietmoeras) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Zwarte stern komt voor in insectrijke gebieden die bestaan uit ondiep open water, eilandjes en drijvende waterplanten. De broedhabitat bestaat uit ondiepe zoutwatermoerassen met verlandingsvegetaties of zompige slootrijke veenweiden in halfopen tot open landschappen. Een groot deel van de populatie broedt tegenwoordig op kunstmatige nestvlotjes, omdat geschikte vegetatie schaars zijn (Ministerie van LNV 2008ab). Binnen het ruimtebeslag vallen vooral kleine slootjes en poeltjes, geen open water. Ook liggen deze gebieden dicht bij de dijk, waardoor ze verstoord worden door verkeer dat de weg op de dijk gebruikt.

- Er zijn voor Zwarte stern geen (significant) negatieve gevolgen van verstoring door geluid, licht en trillingen.
- Er zijn voor Zwarte stern geen (significant) negatieve gevolgen door ruimtebeslag op broedhabitat.

IJsvogel

IJsvogel heeft potentieel broedgebied (aangetakte nevengeulen) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. IJsvogel broedt in afgekalfde oevers die een hoogte hebben van één tot anderhalve meter boven het water. Verder kunnen wortelkluitten van omgewaaide bomen ook dienen als nestlocatie (Ministerie van LNV 2008m). Dergelijke steile wanden zijn aanwezig in de omgeving van het projectgebied bij de landelijke dijk. Waarnemingen van IJsvogel zijn geclusterd rond de wateren aan de oost- en westkant van het projectgebied. Met name rond de geul bij de stedelijke dijk en de twee plassen bij de landelijke dijk. Rond beide wateren zijn ook territoria

vastgesteld, waarvan sommige binnen de verstoringscontour liggen. Aan de zuidkant van de geul bij de stedelijke dijk is een IJsvogelnest waargenomen. Deze ligt buiten de verstoringscontour. Aan de west- en oostkant van het projectgebied ligt IJsvogel broedgebied binnen de verstoringscontour.

- Er zijn voor IJsvogel potentieel (significant) negatieve gevolgen van verstoring door geluid.
- Door de werkzaamheden vindt tijdelijk ruimtebeslag plaats op 0,39 ha potentieel leefgebied van IJsvogel.

Oeverwaluw

Oeverwaluw heeft potentieel broedgebied (aangetakte nevengeulen) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Oeverwaluw heeft als leefgebied open terreinen met zand-, leem- of kleiwanden, het liefst in de buurt van zoet water. Oeverwaluw graaft nesten in steile afgekalfde oevers van meren, rivieren en beken, maar kan dit ook doen in steilwanden van gronddepots, afgravingen, stuifduinen en greppels (Ministerie van LNV 2008c). Dergelijke steile wanden zijn aanwezig in de omgeving van het projectgebied bij de landelijke dijk. Waarnemingen van Oeverwaluw zijn geconcentreerd rond twee kribvakken ten zuiden van de geul in de uiterwaarden bij de stedelijke dijk. Eén enkele waarneming van Oeverwaluw valt binnen de verstoringscontouren. Buiten de kribvakken zijn geen waarnemingen gedaan van broed- of broed gelieerd gedrag.

- Er zijn voor Oeverwaluw potentieel significant negatieve verstoring door geluid.
- Door de werkzaamheden vindt tijdelijk ruimtebeslag plaats op 0,39 ha potentieel leefgebied van Oeverwaluw.

Blauwborst

Blauwborst heeft potentieel geschikt leefgebied (rietmoeras) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Blauwborst broedt in verruigt rietland met wilgenopslag, moerasstruwelen of niet te dicht wilgen- en elzenbroekbos. Van belang is een combinatie tussen kale bodem als voedselplek, dichte vegetatie voor de nestplaats en opgaande elementen (struiken) als zang- en uitkijkpost. Het nest wordt gebouwd in dichte vegetatie, voedsel wordt verzameld op slijkige oevers, kale bodem of in lage ondergroei (Ministerie van LNV 2008e). Waarnemingen van blauwborst zijn geclusterd rond de geul die door de uiterwaarden bij de stedelijke dijk loopt en rond het Hoornwerk in het landelijke deel van het projectgebied. Een aantal van deze waarnemingen valt binnen de verstoringscontour. Ook zijn er meerdere territoria van blauwborst waargenomen, hoofdzakelijk rond het hoornwerk en de geul in de uiterwaarden rond de stedelijke dijk. Een aantal hiervan vallen binnen de verstoringscontour van de geplande werkzaamheden.

- Er zijn voor Blauwborst potentieel significant negatieve verstoring door geluid.
- Door de werkzaamheden vindt tijdelijk ruimtebeslag plaats op 0,03 ha potentieel leefgebied van Blauwborst.

Grote karekiet

Grote karekiet heeft potentieel geschikt leefgebied binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden.

Grote karekiet broedt aan de randen van rietmoerassen en langs grote open wateren met brede waterrietzones. Deze rietzones moeten ten minste drie meter breed zijn en de planten moeten minimaal 20 centimeter in het water staan. Het riet dient ijl en hoog te zijn, maar moet ook stevig zijn. Dit is belangrijk omdat stevige stengels nodig zijn om het zware nest te kunnen dragen. Randen van drie tot zes jaar oude rietkragen zijn over het algemeen optimaal (Ministerie van LNV 2008k). Binnen het ruimtebeslag zijn dergelijke rietzones langs open water niet aanwezig. Grote karekiet is waargenomen rond de geul die door de uiterwaarden bij de stedelijke dijk loopt. Deze waarnemingen vallen allemaal buiten de verstoringcontour van de geplande werkzaamheden. Er zijn geen waarnemingen van broed- of broed gelieerd gedrag van de grote karekiet in de nabije omgeving.

- Er zijn voor Grote karekiet geen (significant) negatieve gevolgen van verstoring door geluid, licht trillingen of ruimtebeslag.

Kleine zwaan

Kleine zwaan heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de dijk. Kleine zwaan foerageert bij voorkeur op akkers en natte, ondergelopen grasvelden met korte vegetatie. Hierbij prefereert kleine zwaan cultuurlandschap boven extensief beheerd grasland, omdat zulke graslanden vaak te ruig of te schraal zijn (Ministerie van LNV 2008p). De verstoringafstand van Kleine zwaan is gemiddeld tot groot: tijdens het foerageren treedt verstoring door een motorboot gemiddeld op bij 142 meter. In rustgebied is de gemiddelde verstoringafstand door Kitesurfers 700 meter (K. Krijgsveld, Smits, en van der Winden 2008). Al het oppervlak waar ruimtebeslag plaatsvindt op potentieel geschikt leefgebied, ligt direct naast de weg die over de dijk loopt. Door de verstoring van verkeer op deze weg, is dit oppervlak geen geschikt leefgebied voor Kleine zwaan. Kleine zwaan heeft potentieel geschikt leefgebied (droge graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden.

- Door de werkzaamheden aan de geul vindt permanent ruimtebeslag plaats op 11,03 ha potentieel leefgebied van Kleine zwaan.

Wilde zwaan

Wilde zwaan heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. De ecologie van Wilde zwaan is vergelijkbaar met Kleine zwaan. Voor de beschrijving wordt verwezen naar de effectbepaling van Kleine zwaan. De verstoringafstand van wilde zwaan is gemiddeld tot groot: er zijn vluchtafstanden tijdens foerageren bekend van 116 meter bij fietsers en 168 meter bij auto's (K. Krijgsveld, Smits, en van der Winden 2008). Al het oppervlak waar ruimtebeslag plaatsvindt op potentieel geschikt leefgebied, ligt direct naast de weg die over de dijk loopt. Door de verstoring van verkeer op deze weg, is dit oppervlak geen geschikt leefgebied voor Wilde zwaan. Wilde zwaan heeft potentieel geschikt leefgebied (droge graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden.

- Door de werkzaamheden aan de geul vindt permanent ruimtebeslag plaats op 11,03 ha potentieel leefgebied van Wilde zwaan.

Kolgans

Kolgans heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de dijk. Kolgans slaapt op rustige roofdiervrije grote wateren waar binnen 20 kilometer (en meestal binnen 10) voldoende voedsel aanwezig is. Tijdens strenge vorst verblijft Kolgans vlakbij open water: binnen vijf kilometer. Kolgans foerageert op open agrarische gebieden met cultuur grasland. Kolgans voedt zich hier voornamelijk met grassen, aangevuld met oogstresten. Kolgans prefereert cultuur grasland boven extensief beheerd grasland, vanwege de hogere biomassa productie van cultuur grasland (Ministerie van LNV 2008q). Kolgans heeft een grote gevoeligheid voor verstoring. De gemiddelde verstoringssafstand is 500 tot 2.000 meter. Foerageergebieden vlakbij wegen met verkeer en wandelaars worden gemeden (K. Krijgsveld, Smits, en van der Winden 2008). Het potentieel geschikt leefgebied waar ruimtebeslag op wordt gelegd door het dijkontwerp, ligt vlak bij de weg die over de dijk loopt. Dit is daarom geen geschikt leefgebied voor Kolgans. Kolgans heeft potentieel geschikt leefgebied (droge graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden.

- Door de werkzaamheden aan de geul vindt permanent ruimtebeslag plaats op 11,03 ha potentieel leefgebied van kolgans

Grauwe gans

Grauwe gans heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de dijk. De ecologie van Grauwe gans is vergelijkbaar met Kolgans. Voor de beschrijving wordt verwezen naar de effectbepaling van Kolgans. Echter is Grauwe gans minder verstoringgevoelig. De minimale verstoringssafstand van grauwe gans is één meter (K. Krijgsveld, Smits, en van der Winden 2008). Grauwe gans heeft potentieel geschikt leefgebied (droge graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden.

- Door de werkzaamheden aan de geul vindt permanent ruimtebeslag plaats op 11,03 ha potentieel leefgebied van Grauwe gans.
- Door de werkzaamheden aan de dijk vindt permanent ruimtebeslag plaats op 0,83 ha potentieel leefgebied van Grauwe gans.

Brandgans

Brandgans heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de dijk. De ecologie van Brandgans is vergelijkbaar met Kolgans. Voor de beschrijving wordt verwezen naar de effectbepaling van Kolgans. Brandgans heeft potentieel geschikt leefgebied (droge graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden.

- Door de werkzaamheden aan de geul vindt permanent ruimtebeslag plaats op 11,03 ha potentieel leefgebied van Brandgans.

Toendrarietgans

Toendrarietgans heeft potentieel geschikt leefgebied (vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de dijk. In het beheerplan van de Rijntakken wordt beschreven dat de Toendrarietgans slechts zijn leefgebied heeft binnen plas-drassituaties en vochtige graslanden. De ecologie van

toendrarietgans is vergelijkbaar met kolgans. Er is geen aanwijzing dat de Toendrarietgans langs het dijktraject voorkomt. Effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van de toendrarietgans zijn dan ook uitgesloten. Grotere plassen in de uiterwaarden kunnen een belangrijke functie hebben als slaappleats voor ganzen en smienten. Blauwe Kamer en de Wageningse Uiterwaarden zijn aangeduid als 'hoofdslaappleats'. Het project heeft door mitigatie geen effect op mogelijke slaappleatsen van ganzen. Omdat door verlies aan foerageergebied significante negatieve effecten op instandhoudingsdoelen van de ganzen niet uitgesloten zijn, is dit nader beoordeeld door middel van een draagkrachtanalyse.

- Er zijn voor Toendrarietgans geen (significant) negatieve gevolgen door ruimtebeslag op leefgebied.

Smient

Smient heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Het leefgebied van Smient bestaat uit graslanden vlakbij vaarten, plassen en meren. Smient brengt het eerste deel van het najaar en winterseizoen veel door in getijdegebieden en estuaria. Daarna trekt smient naar binnenlandse, open, agrarische gebieden. Er zijn twee type rustplaatsen: 'Poldersmienten' rusten vlakbij graslanden waar gevoerd wordt, vaak in brede vaarten of wettingen. 'Plassmienten' rusten verder van foerageergebieden af, vaak op grotere wateren die relatief diep zijn. Smient voedt zich bij voorkeur met eiwitrijke, goed verteerbare grassen. Hierbij heeft Smient de voorkeur voor vochtige graslanden en graslanden die deels onder water staan (Ministerie van LNV 2008v). De minimale verstoringafstand van Smient is 33 meter (K. Krijgsveld, Smits, en van der Winden 2008). Het permanente ruimtebeslag van de dijk ligt binnen 33 meter van de weg die over de dijk loopt. Door verstoring van verkeer over deze weg, is het oppervlak waar permanent ruimtebeslag op gelegd wordt geen geschikt leefgebied voor Smient. Smient heeft potentieel geschikt leefgebied (aangetakte nevengeulen en droge graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Wat betreft het doelcluster aangetakte nevengeulen gaat het om werkzaamheden in één kribvak voor de aantakking van de geul. Na de werkzaamheden zal dit kribvak weer uit hetzelfde doelcluster (namelijk aangetakte nevengeulen) bestaan. Uit waarnemingen in het gebied blijkt dat smient maar zeer beperkt gebruik maakt van deze kribvakken. Ook zijn er nog ruim voldoende kribvakken in de nabije omgeving. Het is voor Smient geen enkel probleem om tijdelijk enkele kribvakken verder te trekken en de kribvakken worden ook nauwelijks gebruikt door smient om te foerageren of rusten.

- Wat betreft het doelcluster droge graslanden, wordt er door de werkzaamheden aan de geul ruimtebeslag gelegd op 11,03 ha potentieel leefgebied van Smient.

Meerkoet

Meerkoet heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de dijk. Meerkoet is een generalist. De soort voedt zich met onderwaterplanten, oevervegetatie, gras, zoetwatermollusken en (water)insecten (Ministerie van LNV 2008s). Meerkoet raakt gewond aan verstoring en kan daarom vlakbij menselijke activiteit foerageren. De weg op de huidige dijk zorgt daarom ook niet voor het ongeschikt worden van potentieel leefgebied

vlak bij de dijk. Meerkoet heeft potentieel geschikt leefgebied (aangetakte nevengeulen en droge graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Wat betreft het doelcluster aangetakte nevengeulen gaat het om werkzaamheden in één kribvak voor de aantakking van de geul. Na de werkzaamheden zal dit kribvak weer uit hetzelfde doelcluster (namelijk aangetakte nevengeulen) bestaan. Uit waarnemingen in het gebied blijkt dat meerkoet maar zeer beperkt gebruik maakt van deze kribvakken. Ook zijn er nog ruim voldoende kribvakken in de nabije omgeving. Het is voor Meerkoet geen enkel probleem om tijdelijk enkele kribvakken verder te trekken en de kribvakken worden ook nauwelijks gebruikt door Meerkoet om te foerageren of rusten. Meerkoet heeft potentieel geschikt leefgebied binnen het ruimtebeslag van de ecologische verbindingszone. Het gaat hier om een erg druk bevaren water, vlak voor de ingang van het havenkanaal waar erg veel verstoring is van schepen die de haven in- en uitvaren, en roeiboten van de naastgelegen verenigingen VADA en Argo. Meerkoet is echter redelijk ongevoelig voor verstoring. Dit oppervlak kan daarom geschikt leefgebied zijn voor Meerkoet.

- Door de werkzaamheden aan de ecologische verbindingszone vindt ruimtebeslag plaats op 0,12 ha geschikt leefgebied van Meerkoet.
- Wat betreft het doelcluster droge graslanden, wordt er door de werkzaamheden aan de geul ruimtebeslag gelegd op 11,03 ha potentieel leefgebied van Meerkoet.
- Door de werkzaamheden aan de dijk vindt permanent ruimtebeslag plaats op 0,83 ha potentieel leefgebied van Meerkoet.

Scholekster

Scholekster heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Scholekster verblijft op korte graslanden of vrijwel kale akkers, waar ze foerageren naar voedsel. Scholekster rust op schaars begroeide of onbegroeide terreinen waar weinig verstoring optreedt. Scholekster is erg plaatsgetrouw in het foerageer- en rustgebied. Scholeksters kunnen ook niet makkelijk uitwijken naar gebieden waar zich al andere Scholeksters bevinden. De verstoringafstand van scholekster is erg wisselend, maar de kleinst bekende verstoringafstand is 20 tot 25 meter. Over de huidige dijk loopt al een weg. Verstoring door deze weg zorgt ervoor dat al het gebied binnen 20 meter van deze weg dus geen geschikt leefgebied voor Scholekster is. Scholekster heeft potentieel geschikt leefgebied (aangetakte nevengeulen en droge graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Wat betreft het doelcluster aangetakte nevengeulen gaat het om werkzaamheden in één kribvak voor de aantakking van de geul. Na de werkzaamheden zal dit kribvak weer uit hetzelfde doelcluster (namelijk aangetakte nevengeulen) bestaan. Uit waarnemingen in het gebied blijkt dat Scholekster maar zeer beperkt gebruik maakt van deze kribvakken. Ook zijn er nog ruim voldoende kribvakken in de nabije omgeving. Het is voor scholekster geen enkel probleem om tijdelijk enkele kribvakken verder te trekken en de kribvakken worden ook nauwelijks gebruikt door Scholekster om te foerageren of rusten.

- Wat betreft het doelcluster droge graslanden, wordt er door de werkzaamheden aan de dijk en geul ruimtebeslag gelegd op 11,03 ha potentieel leefgebied van Scholekster.

Goudplevier

Goudplevier heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Goudplevier komt in het winterhalfjaar vooral voor op oude graslanden met kort gras in open gebieden. Verder komt Goudplevier voor op kale akkers en wadplaten, waarbij kale akkers het favoriete rustgebied zijn (Ministerie van LNV 2008i).

Goudplevier is redelijk gevoelig voor verstoring en wanneer groepen verstoord worden blijven deze lang rondvliegen voor ze weer landen. De minimale verstoringsafstand van goudplevier is 45 meter (K. Krijgsveld, Smits, en van der Winden 2008). Het permanente ruimtebeslag van de dijk ligt binnen 45 meter van de weg die over de dijk loopt. Door verstoring van verkeer over deze weg, is het oppervlak waar permanent ruimtebeslag op gelegd wordt geen geschikt leefgebied voor Goudplevier. Goudplevier heeft potentieel geschikt leefgebied (aangetakte nevengeulen en droge graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Wat betreft het doelcluster aangetakte nevengeulen gaat het om werkzaamheden in één kribvak voor de aantakking van de geul. Na de werkzaamheden zal dit kribvak weer uit hetzelfde doelcluster (namelijk aangetakte nevengeulen) bestaan. Uit waarnemingen in het gebied blijkt dat Goudplevier maar zeer beperkt gebruik maakt van deze kribvakken. Ook zijn er nog ruim voldoende kribvakken in de nabije omgeving. Het is voor Goudplevier geen enkel probleem om tijdelijk enkele kribvakken verder te trekken en de kribvakken worden ook nauwelijks gebruikt door Goudplevier om te foerageren of rusten.

- Wat betreft het doelcluster droge graslanden, wordt er door de werkzaamheden aan de dijk en geul ruimtebeslag gelegd op 11,03 ha potentieel leefgebied van Goudplevier.

Kievit

Kievit heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Kievit geeft de voorkeur aan landschap dat zo open mogelijk is, overwegend agrarische graslanden en akkers (Ministerie van LNV 2008o). De verstoringsgevoeligheid van Kievit is vergelijkbaar met die van Goudplevier en ook 45 meter (K. Krijgsveld, Smits, en van der Winden 2008). Het permanente ruimtebeslag van de dijk ligt binnen 45 meter van de weg die over de dijk loopt. Door verstoring van verkeer over deze weg, is het oppervlak waar permanent ruimtebeslag op gelegd wordt geen geschikt leefgebied voor Kievit. Kievit heeft potentieel geschikt leefgebied (aangetakte nevengeulen en droge graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Wat betreft het doelcluster aangetakte nevengeulen gaat het om werkzaamheden in één kribvak voor de aantakking van de geul. Na de werkzaamheden zal dit kribvak weer uit hetzelfde doelcluster (namelijk aangetakte nevengeulen) bestaan. Uit waarnemingen in het gebied blijkt dat Kievit maar zeer beperkt gebruik maakt van deze kribvakken. Ook zijn er nog ruim voldoende kribvakken in de nabije omgeving. Het is voor Kievit geen enkel probleem om tijdelijk enkele kribvakken verder te trekken en de kribvakken worden ook nauwelijks gebruikt door kievit om te foerageren of rusten.

- Wat betreft het doelcluster droge graslanden, wordt er door de werkzaamheden aan de dijk en geul ruimtebeslag gelegd op 11,03 ha potentieel leefgebied van Kievit.

Kemphaan

Kemphaan heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Kemphaan komt vooral voor in ondiepe waterplassen en in agrarisch gebied, waar ze te vinden zijn in de delen met ondiep water of slikkige drooggevallen oeverzones. Kemphaan komt veel voor op agrarische gronden die pas omgewerkt zijn en bestaan uit licht bemest grasland dat redelijk schraal is en een korte, kruidachtige vegetatie heeft. Kemphaan foerageert hier op kleine insecten in de bodem en in het gras. Kemphaan rust vooral op plekken in plas-drasgebieden waar de waterdiepte maximaal 10 centimeter is en die bij voorkeur liggen in een open en rustig gebied. De slaappleats en het foerageergebied liggen meestal dicht bij elkaar en hiertussen heeft Kemphaan vaste pendelroutes die dagelijks gebruikt worden. Kemphaan mijdt wandelpaden, wegen en opgaande begroeiingen (Ministerie van LNV 2008n). De verstoringafstand van Kemphaan ligt tussen de 100 en 300 meter (K. Krijgsveld, Smits, en van der Winden 2008). Het permanente ruimtebeslag van de dijk ligt binnen 100 meter van de weg die over de dijk loopt. Door verstoring van verkeer over deze weg, is het oppervlak waar permanent ruimtebeslag op gelegd wordt geen geschikt leefgebied voor Kemphaan. Kemphaan heeft potentieel geschikt leefgebied (aangetakte nevengeulen en droge graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Wat betreft het doelcluster aangetakte nevengeulen gaat het om werkzaamheden in één kribvak voor de aantakking van de geul. Na de werkzaamheden zal dit kribvak weer uit hetzelfde doelcluster (namelijk aangetakte nevengeulen) bestaan. Uit waarnemingen in het gebied blijkt dat Kemphaan maar zeer beperkt gebruik maakt van deze kribvakken. Ook zijn er nog ruim voldoende kribvakken in de nabije omgeving. Het is voor Kemphaan geen enkel probleem om tijdelijk enkele kribvakken verder te trekken en de kribvakken worden ook nauwelijks gebruikt door Kemphaan om te foerageren of rusten.

- Wat betreft het doelcluster droge graslanden, wordt er door de werkzaamheden aan de dijk en geul ruimtebeslag gelegd op 11,03 ha potentieel leefgebied van Kemphaan.

Grutto

Grutto heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Grutto geeft de voorkeur aan waterrijke gebieden, slikkige gedeelten en zeer ondiep water. Hier foerageert Grutto op kreeftachtigen en schelpdieren. Na regenval kan grutto ook te vinden zijn op vochtige graslanden, waar deze op wormen foerageert. Grutto rust op rustige, open landschappen die dicht bij het foerageergebied liggen (Ministerie van LNV 2008l). De minimale verstoringafstand van Grutto is 40 meter (K. Krijgsveld, Smits, en van der Winden 2008). Het permanente ruimtebeslag van de dijk ligt binnen 40 meter van de weg die over de dijk loopt. Door verstoring van verkeer over deze weg, is het oppervlak waar permanent ruimtebeslag op gelegd wordt geen geschikt leefgebied voor Grutto.

Grutto heeft potentieel geschikt leefgebied (aangetakte nevengeulen en droge graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Wat betreft het doelcluster aangetakte nevengeulen gaat het om werkzaamheden in één kribvak voor de aantakking van de geul. Na de werkzaamheden zal dit kribvak weer uit hetzelfde doelcluster (namelijk aangetakte nevengeulen) bestaan.

Uit waarnemingen in het gebied blijkt dat Grutto maar zeer beperkt gebruik maakt van deze kribvakken. Ook zijn er nog ruim voldoende kribvakken in de nabije omgeving. Het is voor Grutto geen enkel probleem om tijdelijk enkele kribvakken verder te trekken en de kribvakken worden ook nauwelijks gebruikt door Grutto om te foerageren of rusten.

- Wat betreft het doelcluster droge graslanden, wordt er door de werkzaamheden aan de dijk en geul ruimtebeslag gelegd op 11,03 ha potentieel leefgebied van Grutto.

Wulp

Wulp heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. De Wulp komt in vergelijkbare gebieden voor als Grutto en Kemphaan. Echter is de minimale verstoringafstand van Wulp groter, namelijk 58 meter (K. Krijgsveld, Smits, en van der Winden 2008). Het permanente ruimtebeslag van de dijk ligt binnen 58 meter van de weg die over de dijk loopt. Door verstoring van verkeer over deze weg, is het oppervlak waar permanent ruimtebeslag op gelegd wordt geen geschikt leefgebied voor Wulp.

Wulp heeft potentieel geschikt leefgebied (aangetakte nevengeulen en droge graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Wat betreft het doelcluster aangetakte nevengeulen gaat het om werkzaamheden in één kribvak voor de aantakking van de geul. Na de werkzaamheden zal dit kribvak weer uit hetzelfde doelcluster (namelijk aangetakte nevengeulen) bestaan. Uit waarnemingen in het gebied blijkt dat Wulp maar zeer beperkt gebruik maakt van deze kribvakken. Ook zijn er nog ruim voldoende kribvakken in de nabije omgeving. Het is voor Wulp geen enkel probleem om tijdelijk enkele kribvakken verder te trekken en de kribvakken worden ook nauwelijks gebruikt door Wulp om te foerageren of rusten.

- Wat betreft het doelcluster droge graslanden, wordt er door de werkzaamheden aan de dijk en geul ruimtebeslag gelegd op 11,03 ha potentieel leefgebied van Wulp.

Tureluur

Tureluur heeft potentieel geschikt leefgebied (droge- en vochtige graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Tureluur is in het binnenland gebonden aan waterrijke gebieden, slikkige gedeelten en zeer ondiep water waar Tureluur foerageert op kreeftachtigen en schelpdieren. Als het heeft geregend is Tureluur ook te vinden op vochtige graslanden, waar deze op wormen foerageert. Tureluur rust op rustige, open landschappen die vlakbij het foerageergebied liggen (Ministerie van LNV 2008x). De minimale verstoringafstand van Tureluur is 40 meter (K. Krijgsveld, Smits, en van der Winden 2008). Het permanente ruimtebeslag van de dijk ligt binnen 40 meter van de weg die over de dijk loopt. Door verstoring van verkeer over deze weg, is het oppervlak waar permanent ruimtebeslag op gelegd wordt geen geschikt leefgebied voor Tureluur. Tureluur heeft potentieel geschikt leefgebied (aangetakte nevengeulen en droge graslanden) binnen het ruimtebeslag van de werkzaamheden. Wat betreft het doelcluster aangetakte nevengeulen gaat het om werkzaamheden in één kribvak voor de aantakking van de geul. Na de werkzaamheden zal dit kribvak weer uit hetzelfde doelcluster (namelijk aangetakte nevengeulen) bestaan. Uit waarnemingen in het gebied blijkt dat Tureluur maar zeer beperkt gebruik maakt van deze kribvakken. Ook zijn er nog ruim voldoende kribvakken in de nabije omgeving. Het is voor

Tureluur geen enkel probleem om tijdelijk enkele kribvakken verder te trekken en de kribvakken worden ook nauwelijks gebruikt door tureluur om te foerageren of rusten.

- Wat betreft het doelcluster droge graslanden, wordt er door de werkzaamheden aan de dijk en geul ruimtebeslag gelegd op 11,03 ha potentieel leefgebied van Tureluur.

3.2.2 In de aanvraag beschreven relevante factoren

Als relevante factoren zijn benoemd:

- Oppervlakteverlies (waaronder begrepen 'mechanische effecten');
- Verzuring en vermesting (als gevolg van stikstofdepositie);
- Verstoring als gevolg van licht, geluid, trillingen en optische verstoring.

Permanent ruimtebeslag

Binnen de gebruiksfase vallen permanente effecten. Er is geen sprake van vernietiging van habitattypen of leefgebied van Habitatrichtlijnsoorten. Er is geen sprake van (significante) gevolgen door ruimtebeslag op leefgebied voor de meeste niet-broedvogels; enkel voor de Grauwe gans is sprake van een negatief effect dat niet significant is. Voor broedvogels is geen sprake van vernietiging van leefgebied, behalve voor Kwartelkoning en Porseleinhoen. Voor de ontwikkeling van de KRW-geul ontstaat door permanent ruimtebeslag verlies van 1,28 ha leefgebied voor Kwartelkoning. Dit heeft in theorie een significant negatief effect tot gevolg. Dit verlies is echter gemitigeerd door in de Schellerwaard, binnen het Natura 2000-gebied Rijntakken, 1,6 ha vervangend leefgebied te realiseren. Met inbegrip van deze compenserende maatregel is geen sprake meer van (significant) negatieve effecten. Er is daarnaast sprake van permanent ruimtebeslag door de ontwikkeling van de dijk. Het gaat om verlies van 0,68 ha leefgebied voor Porseleinhoen en 0,31 ha leefgebied voor Kwartelkoning. Dit treedt met name op langs de stedelijke dijk, en voor een heel klein deel langs de landelijke dijk.

Aanlegfase

In de aanlegfase kunnen verschillende effecten optreden. Dit zijn tijdelijk ruimtebeslag, verstoringseffecten (licht, geluid, trillingen en optisch) en verzuring en vermesting door stikstofdepositie. Deze effecten treden enkel in de aanlegfase op en verdwijnen geheel nadat het project gerealiseerd is.

Tijdelijk ruimtebeslag

Voor Kamsalamander kunnen zonder maatregelen significante effecten van tijdelijk ruimtebeslag optreden. Voor deze soorten zijn maatregelen getroffen in de vorm van de aanleg van alternatief leefgebied, dat vóór de start van de dijkverzwaring functioneel zal zijn. Na mitigatie zijn de effecten volledig gemitigeerd en treedt er geen (significant) negatief effect meer op. Voor de broedvogelsoorten IJsvogel, Oeverzwaluw en Blauwborst treedt een negatief effect van tijdelijk

ruimtebeslag op, maar hebben deze soorten genoeg alternatief leefgebied van betere kwaliteit waardoor instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar komen.

Tijdelijke verstoring

Voor Kamsalamander, Grote modderkruiper en Poelkikker kunnen zonder maatregelen significante effecten van tijdelijke verstoring optreden. Voor alle drie deze soorten zijn mitigerende maatregelen gepland (zie bijlage 3). Na mitigatie zijn de effecten volledig gemitigeerd en treedt er geen (significant) negatief effect meer op. Voor de broedvogelsoorten Kwartelkoning en Porseleinhoen kunnen zonder maatregelen significante effecten van tijdelijke verstoring optreden. Voor deze soorten zijn compenserende maatregelen gepland. Na mitigatie zijn de effecten volledig gemitigeerd en treedt er geen (significant) negatief effect meer op.

Voor de broedvogelsoorten Dodaars, IJsvogel, Oeverzwaluw en Blauwborst is zonder maatregelen een negatief effect, maar dit effect is niet significant. Dit effect wordt ook beperkt doordat deze soorten meeprofitieren van mitigerende maatregelen die voor andere soorten getroffen zijn.

Voor de niet-broedvogelsoorten Kleine zwaan, Fuut, Smient, Meerkoet, Kuifeend, Bergeend, Wintertaling, Wilde eend, Pijlstaart, Slobeend, Scholekster, Tureluur, Kievit, Grutto en Wulp kunnen zonder maatregelen significant effecten van tijdelijke verstoring optreden. Na mitigatie zijn de effecten voor de meeste van deze soorten volledig gemitigeerd en treedt er geen (significant) negatief effect meer op. Voor Grauwe gans, Brandgans en Kolgans is er nog wel een negatief effect dat samenhangt met het ganzenrustgebied Blauwe Kamer, maar dit is gemitigeerd door met zware werkzaamheden (>110 dB) te werken buiten de rustperiode van 1 november tot 1 mei.

3.2.3 In de aanvraag beschreven negatieve effecten van de gevraagde activiteiten, behalve de effecten van stikstof

Voor elk van de relevante effecttypen is beoordeeld welke Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten en habitattypen met een instandhoudingsdoelstelling mogelijk (significant) negatieve effecten ondervinden van het project.

Oppervlakteverlies (broed)vogels

Binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden aan de dijk, is geschikt broedbiotoop voor Vogelrichtlijnsoorten waarvoor een instandhoudingsdoelstelling geldt. Er is sprake van oppervlakteverlies voor de broedvogels Kwartelkoning en Porseleinhoen en grasetende watervogels Grauwe gans, Kolgans en Brandgans. Voor deze watervogels en voor de Kwartelkoning en Porseleinhoen treedt mogelijk wel een significant negatief effect op binnen het permanente en tijdelijke ruimtebeslag voor de dijkversterking.

3.2.4 In de passende beoordeling beschreven significante effecten van de gevraagde activiteiten

Oppervlakteverlies broedvogels Kwartelkoning en Porseleinhoen

De kwartelkoning en porseleinhoen hebben potentieel geschikt leefgebied binnen het permanent of tijdelijk ruimtebeslag door het verleggen van de dijk, de aanleg van werkwegen en de aanleg van depots. Het broedhabitat dat bij deze soorten hoort bestaat uit pioniersvegetaties (akkers) en kruidenrijk grasland. Er gaat bezet geschikt leefgebied verloren voor de Kwartelkoning en Porseleinhoen. Het oppervlak van het Porseleinhoen overlapt met het oppervlak voor de Kwartelkoning, vandaar dat in totaal 1 ha aan leefgebied (structuurrijke vochtige graslanden) wordt aangetast. Het effect hiervan is nader beoordeeld. Omdat Kwartelkoning en Porseleinhoen onder haar doelstelling zitten en een uitbreidingsdoelstelling voor kwaliteit en oppervlak leefgebied hebben, leidt het tijdelijke en permanente verlies van totaal 1 ha leefgebied tot een potentieel significant negatief effect.

Oppervlakteverlies foerageergebied ganzen

Om te bepalen in hoeverre de voorgenomen activiteit door ruimtebeslag zal resulteren in een significante aantasting van het foerageergebied van Brandgans, Kolgans en Grauwe gans, waardoor de instandhoudingsdoelstellingen voor de foerageerfunctie van Natura 2000-gebied Rijntakken voor overwinterende ganzen in gevaar kunnen komen is gemitigeerd door zware werkzaamheden (>110 dB) buiten de rustperiode te werken en te zorgen dat de vegetatie hersteld is vóór de aanvang van de rustperiode op 1 november. Indien de mitigerende maatregelen worden getroffen, is er geen sprake van significant negatieve effecten op ten aanzien van Brandgans, Grauwe gans en Kolgans geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen in Natura 2000-gebied Rijntakken ten gevolge van oppervlakteverlies.

3.2.5 In de aanvraag voorgestelde mitigerende maatregelen

Mitigatie leefgebied broedvogels Kwartelkoning en porseleinhoen

Er wordt voor de dijkversterking meer habitat voor Porseleinhoen en Kwartelkoning ontwikkeld dan wordt vernietigd. Deze oppervlaktes zijn allen groter dan het minimum oppervlak voor de ontwikkeling van een habitatype zoals dat in de Natura 2000-profieldocumenten is bepaald. Daarnaast wordt ook bijgedragen aan leefgebied voor andere soorten (zoals Kamsalamander).

De compensatie-opgave voor de dijk wordt op een locatie binnen het plangebied gerealiseerd waar natuurontwikkeling het hoofddoel is (het geulgebied). Het leefgebied wordt in 2026 aangelegd. Voor Kwartelkoning treedt het verlies op in het jaar 2027, 2028 en 2029, waarvan het grootste deel in 2029. Voor Porseleinhoen treedt het verlies enkel in het jaar 2029 op. Een eventueel lagere kwaliteit van het biotoop wordt het eerste jaar na aanleg ruimschoots gecompenseerd door het grote areaal. Voor beide soorten geldt echter ook dat pioniervegetaties in principe geschikt zijn

(bron: Natura 2000-beheerplan Rijntakken). Voor beide soorten moet het compensatieleefgebied gereed zijn vóór de aanvang van de werkzaamheden.

In totaal wordt er 1 ha aan leefgebied van Kwartelkoning en Porseleinhoen (structuurrijke vochtige graslanden) aangetast. Dit wordt gemitigeerd door nieuw leefgebied te creëren bij de Schellerwaard en compensatie in het Geulgebied, in de vorm van de aanleg van droog schraalgrasland, glanshaverhooiland, kruiden- en faunarijk grasland en vochtig hooiland. Daarnaast wordt dynamisch moeras, en zoete plas-dras gebied gevormd. Alle typen zijn geschikt als foerageergebied voor de Kwartelkoning. Met name het glanshaverhooiland en het kruiden- en faunarijk grasland zijn zeer geschikt als broedlocatie. Voor Porseleinhoen zal vooral het dynamisch moeras en de zoete plas-dras gebieden als broedlocatie kunnen fungeren. Waarbij de graslanden geschikt zijn als aanvullend foerageergebied. Over het beheer worden afspraken over het toekomstig beheer als Kwartelkoning-gebied vastgelegd met de eindbeheerder Staatsbosbeheer. Na drie jaar zullen deze gronden en het beheer van deze locatie overgaan naar Staatsbosbeheer en het totale oppervlak aan leefgebied opnieuw is ingericht, waarmee negatieve effecten op de Kwartelkoning en Porseleinhoen worden gecompenseerd. Deze overdracht moet formeel worden vastgelegd om de compensatie te borgen. Gezien de korte ontwikkeltijd van de geschikte vegetatie in de compensatie- en mitigatiegebieden, de tijdelijkheid van de ingreep en de huidige afwezigheid van Kwartelkoning en Porseleinhoen binnen het projectgebied, zijn significant negatieve en negatieve effecten als gevolg van ruimtebeslag op Kwartelkoning en Porseleinhoen, waarvoor een instandhoudingsdoel geldt binnen Natura 2000-gebied Rijntakken, uitgesloten.

Meeliftende soorten in compensatie- en mitigatiegebieden

Omdat als compenserende en mitigerende maatregel voor de dijkversterking leefgebied voor zowel de Kwartelkoning als het Porseleinhoen wordt ingericht, zullen de steltlopersoorten Scholekster, Goudplevier, Kievit, Kemphaan, Grutto, Tureluur en Wulp meeliften omdat zij gebruik kunnen maken van de te ontwikkelen habitat. Ook bij overige herinrichtingsmaatregelen in de uiterwaarden zal rekening gehouden worden met kansen voor natuurontwikkeling. Omdat er tevens verschillende waterlichamen en hun oevers (deels) gedempt worden, zullen er nieuwe waterlichamen voor ingericht worden. Hierbij zal ook rekening gehouden worden met de ontwikkeling van slikkige oevers, plas-drasterreinen en vochtige graslanden.

3.2.6 In de aanvraag voorgestelde passende maatregelen

In de aanvraag zijn maatregelen opgenomen om negatieve (niet significante) effecten te voorkomen.

Maatregelen verstoring broedvogels

In principe is het (tijdelijke) effect van verstoring op broedvogels eenvoudig te voorkomen door geen werkzaamheden uit te voeren tijdens het broedseizoen. Omdat dit in combinatie met vergelijkbare maatregelen van concentraties van niet-broedvogels een te grote belemmering van de planning van werkzaamheden met zich meebrengt en er vanwege de veiligheid in de periode 15

oktober tot 1 april niet aan de dijk gewerkt kan worden (gesloten seizoen) is volledig voorkomen van deze effecten op broedvogels niet mogelijk. Tijdens de broedperiode vinden werkzaamheden onder ecologische begeleiding plaats, vooral in of nabij habitat waar vogels te verwachten zijn. Door de vegetatie voor aanvang van het broedseizoen te verwijderen en tijdens het broedseizoen kort te houden kunnen effecten al grotendeels voorkomen worden. Indien een broedgeval aangetroffen wordt in of nabij het plangebied dienen de werkzaamheden ter plekke opgeschort te worden in het kader van de Omgevingswet – soortenbescherming, totdat in overleg met de ecooloog is bepaald hoe daar mee om te gaan. Dit is afhankelijk van de soort en de locatie. Doordat bij de beoordeling sprake is van een overschatting van de effecten en niet het gehele dijkvak volledig verstoord wordt maar slechts het oppervlak binnen de veel smallere verstoringscontour, verzekerd deze maatregel dat broedvogels voldoende kunnen uitwijken binnen het projectgebied. Er is geen sprake van negatieve effecten.

Maatregelen verstoring niet-broedvogels

De mitigerende maatregelen zien op het buitendijkse gebied, voor zware werkzaamheden (zoals het trillen van damwanden) en werkzaamheden boven de kruin van de dijk, tenzij anders aangegeven op specifieke locaties. Binnendijks (dus buiten de begrenzing van Rijntakken), voor grondverzet en transport gelden deze maatregelen niet, tenzij anders aangegeven op specifieke locaties. Bij de uitvoering van het project zal een clustering van dijksecties zijn. Er wordt naar verwachting gefaseerd gewerkt aan de dijksecties. Daarnaast wordt er enkel na zonsopkomst en voor zonsondergang aan de dijk gewerkt. Na verwijdering van rijplaten in de uiterwaard wordt de ondergrond losgewoeld en daarna ingezaaid zodat de grasmat zich herstelt.

3.2.7 Cumulatieve effecten

De dijkversterking Grebbedijk heeft negatieve effecten op de broedvogelsoorten Kwartelkoning en Porseleinhoen en niet-broedvogelsoorten Kolgans, Grauwe gans en Brandgans vanwege ruimtebeslag binnen het Natura 2000-gebied Rijntakken. In andere Natura 2000-gebieden is geen sprake van negatieve of significant negatieve effecten. Wanneer dit project wordt uitgevoerd, leidt dat op bepaalde niet tot een tijdelijke en/of blijvende toename van de depositie en dus niet tot een overschrijding van het KDW.

Voor de habitattypen en soorten is er door de mitigatie en compensatie van het ruimtebeslag en verstoring door licht geluid en trillingen er ook geen sprake van significant negatieve effecten zijn als gevolg van het project Grebbedijk. Dit geldt ook in cumulatie met reeds vergunde, maar nog niet gerealiseerde plannen/projecten en is er geen sprake van negatieve effecten en gevolgen. De conclusie van deze cumulatietoets is dan ook dat de dijkversterking Grebbedijk in combinatie met andere, reeds vergunde projecten niet tot significant negatieve effecten leidt door stikstof, ruimtebeslag en verstoring door licht, geluid en trillingen, en daarmee niet in strijd met de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied Rijntakken.

3.2.8 Beoordeling van de overige effecten van de aanvraag op de instandhoudingsdoelstellingen

Voor de gebiedsontwikkeling Grebbedijk kunnen significante gevolgen voor Kwartelkoning en Porseleinhoen als gevolg van verlies van leefgebied niet worden uitgesloten. Dit moet gecompenseerd worden met een ten minste even groot oppervlak nieuw areaal leefgebied om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft. De compensatie opgave voor de dijkversterking is 0,68 ha Porseleinhoen leefgebied en 0,31 ha Kwartelkoning leefgebied, echter wordt ruim 2 ha in de plannen gecompenseerd, waardoor voldoende zekerheid is verkregen om negatieve effecten op deze soorten uit te sluiten.

Voor de niet-broedvogelsoorten Kolgans, Grauwe gans en Brandgans, wordt verstoring gemitigeerd door zware werkzaamheden (>110 dB) buiten de rustperiode van Ganzen uit te voeren (voor Kolgans en Grauwe gans 1 nov-1 april en Brandgans 1 nov-1 mei) én wordt het grasland op het tijdelijk ruimtebeslag vóór 1 november in haar oorspronkelijke staat hersteld.

Daar waar mogelijk (significant) negatieve effecten kunnen optreden op Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten worden maatregelen getroffen om deze effecten weg te nemen. De natuurlijke kenmerken van de betrokken Natura 2000-gebieden worden niet aangetast. Wij onderschrijven de conclusies en de daaraan ten grondslag liggende motivaties van de stukken zoals bij de aanvraag gevoegd. Wij hebben op basis van deze ecologische beoordeling de zekerheid verkregen dat de aangevraagde activiteit niet leidt tot significante effecten op de instandhoudingsdoelen voor het deel van de planlocatie dat in of nabij Natura 2000-gebied Rijntakken ligt.

3.3 Effecten op Natura 2000-gebieden in Duitsland

Bij ons besluit betrekken we ook eventuele effecten op Natura 2000-gebieden net buiten onze landsgrenzen. De aangevraagde ontwikkeling van uw project heeft mogelijk ook invloed op Natura 2000-gebieden in Duitsland. Voor de beoordeling van de toename sluiten wij aan bij de Duitse manier van beoordelen. Volgens de Duitse overheid is er geen sprake van een negatief effect als de toename van stikstofdepositie lager is dan 7,14 mol N/ha/jaar op stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Uw aanvraag blijft onder deze grenswaarde. Verdere toetsing van effecten op Natura 2000-gebieden in Duitsland is daarom niet nodig.

3.4 Conclusie

Op basis van artikelen 8.74j, 8.74k en 8.74l van het Bkl kan een omgevingsvergunning verleend worden, indien is voldaan aan de volgende voorwaarden:

- 1 er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan;
- 2 er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- 3 de ingreep wordt uitgevoerd ten behoeve van een bij de wet genoemd belang.

Datum

7 juli 2025

Zaaknummer

2024-008246

Blad

56 van 67

Uit de locatie-specifieke ecologische beoordeling blijkt dat de projectbijdrage op zichzelf en in cumulatie met ander projecten met zekerheid niet leidt tot negatieve effecten. Significante gevolgen voor de instandhoudingsdoelstellingen van habitattypen en soorten van het Natura 2000-gebied Veluwe zijn daarmee uitgesloten. Daarmee is uitgesloten dat het project Grebbedijk leidt tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden. Wij verlenen de vergunning op grond van de verkregen zekerheid dat het project door de inzet van mitigerende en compenserende maatregelen geen significant negatieve effecten heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken Natura 2000-gebieden.

BIJLAGE 3: Mitigerende en compenserende maatregelen:

In dit hoofdstuk is een overzicht gegeven van alle mitigerende en compenserende maatregelen, zowel de maatregelen die onderdeel zijn van het plan voor de dijkversterking (algemene uitgangspunten), als de aanvullend benodigde soortgerichte maatregelen en maatregelen die volgen uit de specifieke zorgplicht Flora- en fauna-activiteit die door de Omgevingswet wordt voorgeschreven. Door de omvangrijke hoeveelheid soorten waarvoor voorliggend plan is opgesteld, zijn voor vrijwel alle soort(groep)en mitigerende maatregelen beschreven. De binnen de projectbegrenzing voorkomende Vogelrichtlijnsoorten, Strikt beschermde soorten, Rode lijstsoorten en overige soorten die binnen de specifieke zorgplicht vallen, profiteren van de voorgestelde mitigatie en compensatie.

In de Ow en het Bal is een zorgplicht opgenomen (Ow artikel 1.7, Bal artikel 11.27):

‘Van de initiatiefnemer wordt verwacht dat hij zich inspanst om zelf te beoordelen of zijn handelen nadelige gevolgen voor de natuur kan hebben en ook hoe hij die gevolgen redelijkerwijs kan voorkomen of beperken. Onder handelen wordt uiteraard ook het nalaten om te handelen verstaan.’

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet. De zorgplicht betekent dat negatieve effecten op dieren zo veel als mogelijk worden voorkomen, en te worden voorkomen dat een dier onnodig lijdt. In de praktijk betekent de zorgplicht dat in eerste instantie de vaste rust- of verblijfplaatsen waar mogelijk gespaard moeten blijven. Indien dit niet mogelijk is, vinden de werkzaamheden in ieder geval plaats buiten de kwetsbare perioden voor de aanwezige soorten of vinden de werkzaamheden plaats buiten de verstoringafstand van de betreffende soorten, voor zover dit redelijkerwijs mogelijk is. Bij lokale werkzaamheden wordt voor zover mogelijk in één richting gewerkt en wel in de richting van de uitwijkmogelijkheden, zodat aanwezige mobiele soorten kunnen uitwijken. Deze maatregel wordt in de uitvoeringsspecificatie van de aannemer opgenomen.

Maatregelen die getroffen kunnen worden om de negatieve effecten van de gebiedsontwikkeling Grebbedijk op individuele exemplaren zo klein mogelijk te houden, en waardoor aan de zorgplicht wordt voldaan, zijn in het algemeen:

- er wordt gewerkt buiten de kwetsbare periode van de voortplanting en overwintering. Per soort is de gemiddelde periode van voortplanting en overwintering aan te geven. Echter, deze periode kan zowel eerder als later beginnen of eindigen afhankelijk van de meteorologische omstandigheden voorafgaand aan de werkzaamheden. Een deskundige dient de exacte periode van voortplanting aan te geven;
- activiteiten en werkzaamheden dienen zoveel mogelijk gefaseerd in tijd en ruimte uitgevoerd te worden, zodat over een groot gebied voldoende habitat aanwezig blijft voor desbetreffende diersoort(en). Daarbij dienen er altijd voldoende ontsnappingsmogelijkheden opgehouden te worden, zodat de desbetreffende diersoort(en) de mogelijkheid hebben om op eigen gelegenheid zich te verplaatsen naar ander gebied buiten invloedsfeer van de werkzaamheden. Deel hiervan is om in één richting te werken;
- de machines waar mee gewerkt wordt, dienen zodanig gekozen zijn dat de hoeveelheid slachtoffers zo beperkt mogelijk is;
- voordat bomen worden gekapt dient een ter zake deskundige (of ecologisch begeleider) de bomen te controleren op de aanwezigheid van vogelnesten of nieuwe vleermuisverblijven;
- er wordt een ecologisch werkprotocol opgesteld waarin alle ten behoeve van de desbetreffende dier- en plantensoorten te nemen maatregelen worden vastgelegd. Dit ecologisch werkprotocol dient op de locatie aanwezig zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn. Werkzaamheden dienen aantoonbaar conform dit protocol te worden uitgevoerd. In het ecologische werkprotocol moet tenminste zijn opgenomen: in welke periode gewerkt moet worden;
 - welke activiteiten op welke locatie(s) en op welk moment plaatsvinden;
 - welke maatregelen worden genomen en wat daarmee wordt gerealiseerd;

- wie die deskundige is en wanneer begeleiding noodzakelijk is.

bever en das

1. kunstmatige verlichting dient enkel binnen de werkgrens te reiken.

vleermuizen

1. in de periode maart tot en met november, tussen een uur voor zonsondergang en een uur na zonsopkomst, vinden geen werkzaamheden plaats die ervoor zorgen dat de geluidsbelasting boven de 80 dB(A) binnen 30 meter van verblijfplaatsen en foerageergebieden;
2. in de periode maart tot en met november, tussen een uur voor zonsondergang en een uur na zonsopgang, wordt verlichting op het gehele dijktraject niet gericht op verblijfplaatsen, of foerageergebieden nabij huizen, opgaand groen en waterpartijen (incl. Nederrijn). Dit kan gedaan worden door het gebruik van gerichte armaturen en/of lichtschermen. Een alternatief is het gebruik van vleermuisvriendelijke verlichting. Voor verschillende verblijven tellen andere perioden; paarverblijf: half augustus - half oktober, zomerverblijf: half april - half augustus

kamsalamander

1. voorafgaand aan de overwinteringsperiode van kamsalamander, welke loopt van november tot en met februari, worden langs Grebbedijk 38-40 en langs de Havenstraat en Niemeijerstraat stevige schermen geplaatst langs de werkgrens. Tussen de schermen en de hekken/schuttingen tussen de tuinen dient ca 20 cm open te blijven om individuen de kans te geven zich tussen de tuinen te bewegen. Deze schermen dienen minstens 50 cm hoog te zijn en minimaal 10 cm ingegraven te zijn. De schermen dienen regelmatig door een ter zake deskundige (of ecologisch begeleider) gecontroleerd te worden op kieren en overhangende vegetatie.
2. aanwezige individuen in het leefgebied bij de Havenstraat en de Niemeijerstraat worden vervolgens door of onder begeleiding van een deskundige afgevangen en verplaatst naar geschikt leefgebied buiten de werkgrenzen.
3. verlichting nabij Grebbedijk 38-40 en de Havenstraat en Niemeijerstraat dient enkel binnen de werkgrenzen te reiken, zonder verstrooiing binnen het leefgebied van kamsalamander.
4. het intrillen van damwanden binnen 50 m van de poel tussen Grebbedijk 38 en 40 vindt niet plaats binnen de voortplantingsperiode van kamsalamander. Wanneer de damwand op deze locatie ingedrukt wordt, kan dit wel tijdens deze periode.

teunisbloempijlstaart

1. tussen een uur voor zonsondergang en een uur na zonsopkomst, dient kunstverlichting niet buiten het projectgebied te reiken. Dit kan gedaan worden door het gebruik van naar beneden gerichte armaturen met een smalle lichtbundel en/of door het plaatsen van lichtschermen;
2. waardplanten van teunisbloempijlstaart binnen de begrenzing van het projectgebied worden voorafgaand aan de periode dat teunisbloempijlstaart eitjes legt, in april, verwijderd. Zo wordt voorkomen dat er eitjes en later rupsen aanwezig zijn, die door de werkzaamheden worden gedood. Dit wordt altijd door een deskundige gedaan;
3. de strooisellaag waar de soort als pop in kan overwinteren, wordt voor de periode wanneer de teunisbloempijlstaart eitjes afzet, maar nadat de poppen zijn uitgekomen (in mei-juli), verplaatst naar een andere geschikte locatie buiten het werkgebied, zodat er geen poppen in het werkgebied aanwezig zijn wanneer hier gewerkt wordt. Dit wordt altijd door of onder begeleiding van een deskundige gedaan.

poelkikker

1. voorafgaand aan de werkzaamheden worden langs het projectgebied stevige schermen geplaatst langs de werkgrens. Deze schermen dienen minstens 50 cm hoog te zijn en minimaal 10 cm ingegraven te zijn. De schermen dienen regelmatig door een deskundige gecontroleerd te worden op kieren en overhangende vegetatie;
2. na het afschermen van het werkgebied, dienen incidenteel voorkomende individuen verplaatst te worden naar ander geschikt leefgebied van de soort. Dit wordt altijd door een deskundige gedaan.

rugstreeppad

1. voorafgaand aan de werkzaamheden worden langs het projectgebied stevige schermen geplaatst langs de werkgrens. Deze schermen worden geplaatst voordat rugstreeppad naar de overwinteringslocatie vertrekt (rond half april), zodat er geen individuen in het werkgebied aanwezig zijn wanneer de schermen geplaatst worden. Deze schermen dienen minstens 50 cm hoog te zijn en minimaal 10 cm ingegraven te zijn. De schermen dienen regelmatig door een deskundige gecontroleerd te worden op kieren en overhangende vegetatie.

huismus

1. geluidsbelasting van de werkzaamheden dient tijdens het broedseizoen (eind maart tot in augustus) ter plaatse van de nesten onder de 60 dB(A) te blijven om verstoring te voorkomen. Als dit niet mogelijk is, dienen de werkzaamheden die voor meer dan 60 dB(A) geluidbelasting bij de nesten zorgen, buiten het broedseizoen plaats te vinden om huismus niet te verstoren;
2. om verstoring door verlichting tijdens het broedseizoen te voorkomen, is het van belang om de bouwlampen tijdens het broedseizoen niet te richten op de gebouwen of tuinen/erven van gebouwen waar nesten van huismus zich bevinden;
3. waar mogelijk worden nestkasten die met de opening richting de werkzaamheden gericht zijn, verplaatst naar een locatie waar de opening van de nestkast van de werkzaamheden af gericht is. Hierbij moet ervoor gezorgd worden dat de kasten niet in de volle zon hangen.

gierzwaluw

1. tussen mei en eind juli de geluidsbelasting op de locatie van de verblijfplaatsen niet hoger te zijn dan de geluidsbelasting in de huidige situatie (47 dB (A)). Dit kan door het treffen van geluidreducerende maatregelen of methoden, of door specifieke werkzaamheden buiten de broedperiode uit te voeren (mei t/m juni);
2. kunstverlichting gebruikt voor de werkzaamheden langs het stedelijk gebied in mei t/m juli reikt tussen een uur voor zonsondergang en een uur na zonsopkomst, niet buiten het projectgebied;
3. het intrillen van damwanden binnen 50 m van verblijfplaatsen dient niet plaats te vinden in mei t/m juli.

roek

1. geluidsbelasting ter plaatse van de nesten dient tijdens de werkzaamheden in april t/m juni niet hoger te zijn dan in de huidige situatie (52 dB(A)). Dit kan door het treffen van geluidreducerende maatregelen of methoden, of door specifieke werkzaamheden buiten de broedperiode uit te voeren (april t/m juni).
2. kunstverlichting gebruikt voor de werkzaamheden langs het stedelijk gebied in april t/m juni reikt tussen een uur voor zonsondergang en een uur na zonsopkomst, niet buiten het projectgebied.

steenuil/kerkuil

1. de geluidsbelasting ter plaatse dient niet hoger te zijn dan 58 dB(A). Ook mogen geen broedgevallen verstoord worden. Dit wordt gedaan door werkzaamheden die hiertoe leiden buiten de broedperiode (feb-aug) uit te voeren. Leidend voor de inzet van maatregelen is de aanwezigheid van een broedgeval, door de ecofoon te bepalen.

overige broedvogels

1. buiten het broedseizoen (globaal van 15 maart tot 15 juli) werken, dit met risico dat sommige vogels tot in september kunnen broeden;
2. voor de start van de werkzaamheden bepalen tot waar de werkzaamheden gevorderd zullen zijn als het broedseizoen start. Potentiële broedplekken zoals struiken, bomen, bosschages, et cetera in het projectgebied, dienen ongeschikt gemaakt te worden voor broedende vogels door de vegetatie kort te maaien vlak voor het broedseizoen, zodat vogels niet gaan broeden in het gebied waar gewerkt wordt.

marterachtigen

Datum

7 juli 2025

Zaaknummer

2024-008246

Blad

60 van 67

1. om individuen de mogelijkheid te bieden het gebied te kunnen ontvluchten, is van belang om bij de werkzaamheden voor de dijkversterking langs de Bovenste Polder en de Blauwe kamer in één richting te werken;
2. voorafgaand aan de werkzaamheden wordt de werkruimte ongeschikt gemaakt voor marterachtigen. Hiervoor wordt vegetatie kort gemaaid en kort gehouden gedurende de doorlooptijd van de werkzaamheden;
3. de vegetatie, rommelhoekjes, blad- en snoeiafval en takkenrillen worden verwijderd in de periode september – oktober;
4. stobben frezen en verwijderen vindt twee weken na het bovengronds verwijderen van de vegetatie plaats.

ringslang

1. het werkgebied wordt voorafgaand aan de overwinteringsperiode, van oktober tot maart, ontoegankelijk gemaakt. Dit kan gedaan worden door het plaatsen van stevige plastic schermen rondom het werkgebied. Deze schermen worden 10 cm ingegraven, en steken minstens 50 cm boven het maaiveld uit. De schermen dienen maandelijks te worden gecontroleerd op beschadigingen. Na het afschermen van het werkgebied, dienen aanwezige individuen door of onder begeleiding van een terzake deskundige (of ecologische deskundige) verplaatst te worden naar ander geschikt leefgebied van de soort. Deze schermen worden geplaatst voordat de damwanden gerealiseerd worden;
2. de vier deelgebieden worden niet tegelijkertijd ongeschikt gemaakt door het plaatsen van schermen tijdens de overwinteringsperiode van ringslang (oktober tot en met februari).

hazelworm

1. voorafgaand aan de werkzaamheden worden langs het projectgebied stevige schermen geplaatst langs de werkgrens. Deze schermen dienen minstens 50 cm hoog te zijn en minimaal 10 cm ingegraven te zijn. De schermen dienen regelmatig door een deskundige gecontroleerd te worden op kieren en overhangende vegetatie;
2. aanwezige individuen in het projectgebied worden door of onder begeleiding van een terzake deskundige (of ecologische deskundige) afgevangen en verplaatst naar geschikt leefgebied buiten de werkgrenzen.

grote vos

1. tussen een uur voor zonsondergang en een uur na zonsopkomst, dient kunstverlichting niet buiten het projectgebied te reiken. Dit kan gedaan worden door het gebruik van naar beneden gerichte armaturen met een smalle lichtbundel en/of door het plaatsen van lichtschermen;
2. waardplanten van grote vos binnen de begrenzing van het projectgebied worden voorafgaand aan de periode dat grote vos eitjes legt, in april, verwijderd. Zo wordt voorkomen dat er eitjes en later rupsen aanwezig zijn, die door de werkzaamheden worden gedood. Dit wordt altijd door een deskundige gedaan.

sleedoornpage

1. tussen een uur voor zonsondergang en een uur na zonsopkomst, dient kunstverlichting niet buiten het projectgebied te reiken. Dit kan gedaan worden door het gebruik van naar beneden gerichte armaturen met een smalle lichtbundel en/of door het plaatsen van lichtschermen;
2. waardplanten van sleedoornpage binnen de begrenzing van het projectgebied worden voorafgaand aan de periode dat sleedoornpage eitjes legt, in juli-september verwijderd. Zo wordt voorkomen dat er eitjes en later rupsen aanwezig zijn, die door de werkzaamheden worden gedood. Dit wordt altijd door een deskundige gedaan.

grote modderkruiper

1. aanwezige grote modderkruipers in het deel van de watergang waar de duiker komt, en andere wateren in het projectgebied die gedempt worden, dienen te worden weggevangen door een terzake deskundige, en verplaatst te worden naar geschikt leefgebied buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden;
2. het verplaatsen dient te gebeuren in de winter, wanneer de watertemperatuur laag, maar boven nul is;

Datum

7 juli 2025

Zaaknummer

2024-008246

Blad

61 van 67

3. na de werkzaamheden wordt de sloot, inclusief de dikke sliblaag op de bodem, teruggebracht naar hoe het in de huidige situatie is. Dit kan door de sliblaag nat op te slaan in een depot, of door een modderlaag uit een nabijgelegen sloot te enten. Het terugbrengen van de sloot naar hoe het in de huidige situatie is, dient gedaan te worden onder begeleiding van een deskundige.

Compensatie:

Verblijfplaats ruige dwergvleermuis

De verblijfplaats in de woning van Afweg 2 is een paarverblijfplaats voor ruige dwergvleermuis. Tijdens de nader gerichte veldonderzoeken is hier één individu waargenomen. Het vernietigen van de verblijfplaats zorgt mogelijk voor het verbreken van het netwerk aan verblijfplaatsen. Om dit te voorkomen worden vier vervangende verblijfplaatsen gerealiseerd. De vervangende verblijfplaatsen worden bij voorkeur zo dicht mogelijk, maar altijd binnen 100 à 200 m van de oorspronkelijke verblijfplaats geplaatst, en altijd binnen het leefgebied van de soort. De alternatieve verblijfplaatsen worden voor minimaal eenzelfde aantal ruige dwergvleermuizen dezelfde functie kunnen vervullen als de oorspronkelijke verblijfplaats die verdwijnt. In dit geval dus één dwergvleermuis. Het realiseren van de alternatieve verblijfplaatsen en de verblijfplaatsen zelf voldoet aan een aantal punten:

- minimaal 1 maand voor de start van de activiteiten aanwezig zijn om de dieren te laten wennen aan deze voorzieningen. Deze maand maakt onderdeel uit van de actieve periode van de ruige dwergvleermuis (april tot en met oktober);
- binnen het kerngebied van de groep, en dan zo mogelijk binnen 100 à 200 m van de oorspronkelijke verblijfplaats, worden geplaatst en dit buiten de invloedssfeer van de activiteiten;
- een locatie hebben die gelijk is aan of beter van kwaliteit is dan de oorspronkelijke situatie wat betreft hoogte (bij voorkeur op minimaal 3 m hoogte), aanvliegroute, vrije vliegruimte en de locatie is vrij van kunstlicht, vrij van verstoring en buiten bereik van predatoren;
- verschillende microklimaten aanbieden (clustering met verschillende richtingen);
- een vergelijkbare spreiding in het gebouw hebben als de oorspronkelijke verblijfplaatsen;
- zoveel mogelijk dezelfde eigenschappen hebben als de oorspronkelijke verblijfplaatsen,
- zoals het zijn van een met de oorspronkelijke verblijfplaats vergelijkbare materiaalsoort en
- volume, met een vergelijkbare bufferwaarde wat betreft opwarmen en afkoelen.

De locatie waar de alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd worden is weergegeven in afbeelding 1. Deze locatie betreft het terrein van Afweg 6. Deze locatie ligt buiten de verstoringscontour, en het ruimtebeslag van de werkzaamheden, en ligt daarmee buiten de invloedssfeer.

Afbeelding 1: Zoekgebied compensatie verblijfplaats Ruige dwergvleermuis.

Nestelplaatsen huismus

Voorwaarde voor efficiënte compensatie is:

- dat ze minimaal drie maanden voor het ongeschikt maken van de oorspronkelijke nestplaats en de start van de werkzaamheden aanwezig zijn, om de vogels te laten wennen aan de nieuwe voorzieningen;
- dat er meerdere nestplekken bij elkaar aangeboden moeten worden. Zorg dat de openingen minimaal 50 cm uit elkaar liggen; dit kan dichterbij elkaar, maar zorg er dan voor dat de nestingang niet zichtbaar is voor de huismus die in de andere nestingang zit;
- zo dicht mogelijk bij de locatie van de oorspronkelijke verblijfplaats worden geplaatst en als dat niet mogelijk is, dan in de directe omgeving van de oorspronkelijke nestplaats en buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden liggen; (in de regel binnen 200 m, bij uitzondering 500 m maar is afhankelijk van gebied en situatie ter plekke)
- op minimaal 3 m hoogte plaatsen;
 - dat er een passende broedruimte aangeboden wordt.*

*Uit literatuur blijkt dat de huismus een gemiddelde binnenste nestruimte heeft met een diameter van 9,6 cm met daaromheen nestmateriaal van minimaal een centimeter. Een kunstmatige nestruimte is geschikt waarin een dergelijk nest past. Daarom geeft een kunstmatige nestruimte van minimaal 12,5 x 12,5 x 12,5 cm en een invliegopening met een diameter van 3,4 cm een huismus voldoende ruimte voor het maken van een nest. Aangezien een huismus zich gemakkelijk aanpast aan de aanwezige broedruimte, is het situatieafhankelijk of een nestruimte met een lagere hoogte ook als vervangende nestplaats kan functioneren.

- nestruimte onder een dakpan, kan een hoogte van minimaal 8 centimeter als richtlijn worden aangehouden tussen de dakplaat en de onderzijde van de dakpan;
- dat ze op een voor de huismus geschikte wijze en plek worden aangebracht. Zo mogen ze niet te heet worden in de middagzon, maar zich ook niet op een te koude locatie bevinden;
- voorkeur heeft een noord of oost expositie of een ligging in de schaduw van een dakgoot, dakoverstek of iets dergelijks. Temperatuurverloop in nestplaatsen van huismus wordt bepaald door de oriëntatie van deze nestplaatsen;
- in de directe omgeving van de nieuwe nestplaats continu voldoende dekking aanwezig is (daarbij is van het opgaande groen een hoogte van 2 á 3 m gewenst voor voldoende effectiviteit), en dat er altijd (zo mogelijk binnen 100 m, bij voorkeur binnen 50 m) voldoende geschikt voedsel en potentiële slaapplekken beschikbaar zijn;
- dat ze van voldoende duurzaam materiaal zijn en op een voldoende duurzame wijze worden geïntegreerd, bevestigd of ingemetseld. Of de duurzaamheid voldoende is hangt van meerdere factoren af, bijvoorbeeld van het type materiaal (hout, houtbeton, aardewerk, en dergelijke), van de houtsoort (ceder en robinia zijn duurzamer dan vuren of grenen), de wijze van ophanging, de aangebrachte plek (bijvoorbeeld onder een dakgoot of een andere vorm van overhang of vol in zon en wind), het te verwachten gebouwbeheer (bij schilderwerk verdwijnen regelmatig aangebrachte voorzieningen) en of het beheer en onderhoud van de voorziening (herstel bij gebreken) geregeld is;
- dat er voldoende veiligheid is tegen predatoren. Dit geldt voor de nestplaats zelf, als ook dat er voldoende opgaand groen in de directe omgeving aanwezig is als dekking voor adulten of (net uitvliegende) juveniele;
- dat het materiaal waarvan ze zijn gemaakt niet behandeld is met chemische middelen;
- dat het beheer duurzaam geregeld is voor de lange termijn.
- het beheer moet gebeuren in een periode dat verstoring niet of minimaal optreedt.

De locaties waar de alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd worden is weergegeven in afbeelding 2. Deze locaties liggen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden en worden daardoor niet verstoord. Bij de compensatielocaties dient te worden gegarandeerd dat er voldoende groen en andere leefelementen aanwezig zijn, waardoor de kans van slagen voor de nieuwe nestkasten zo groot mogelijk is.

Datum

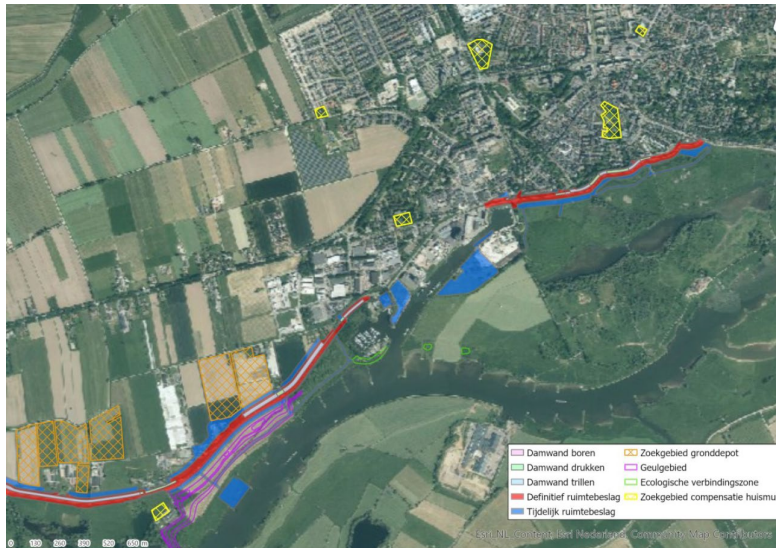
7 juli 2025

Zaaknummer

2024-008246

Blad

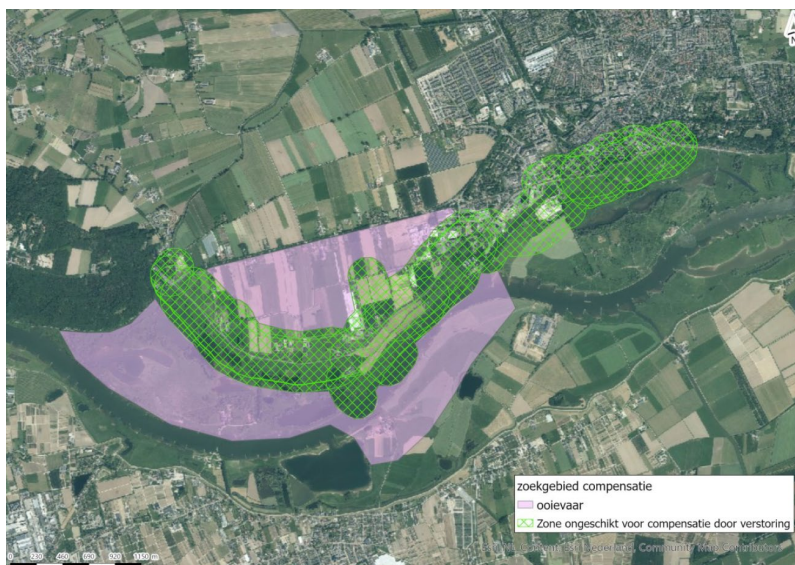
64 van 67

Afbeelding 2: Zoekgebied compensatie nestlocatie en territoria huismus.

Nestpaal ooievaar

Voorafgaand aan de werkzaamheden worden alternatieve nestgelegenheden gerealiseerd. Dit wordt gedaan in de vorm van nestpalen, waarbij de nesten één op één worden gecompenseerd buiten de invloedsfeer van de werkzaamheden, maar zo dicht mogelijk bij de originele verblijfplaatsen. Een gangbare hoogte van een ooievaarspaal is ongeveer 10 meter, met boven op een nest met een diameter van 130 cm. De paal wordt ca 1-3 meter ingegraven. Afhankelijk van de bodem is het aan te raden om onderaan de paal een aantal steunpalen te plaatsen. Zie afbeelding 3 voor het zoekgebied ter compensatie.

Afbeelding 3: Zoekgebied compensatie nestpaal ooievaar.

Bij de compensatielocaties dient te worden gegarandeerd dat er voldoende leefelementen aanwezig zijn, waardoor de kans van slagen voor de nieuwe nestkasten zo groot mogelijk is.

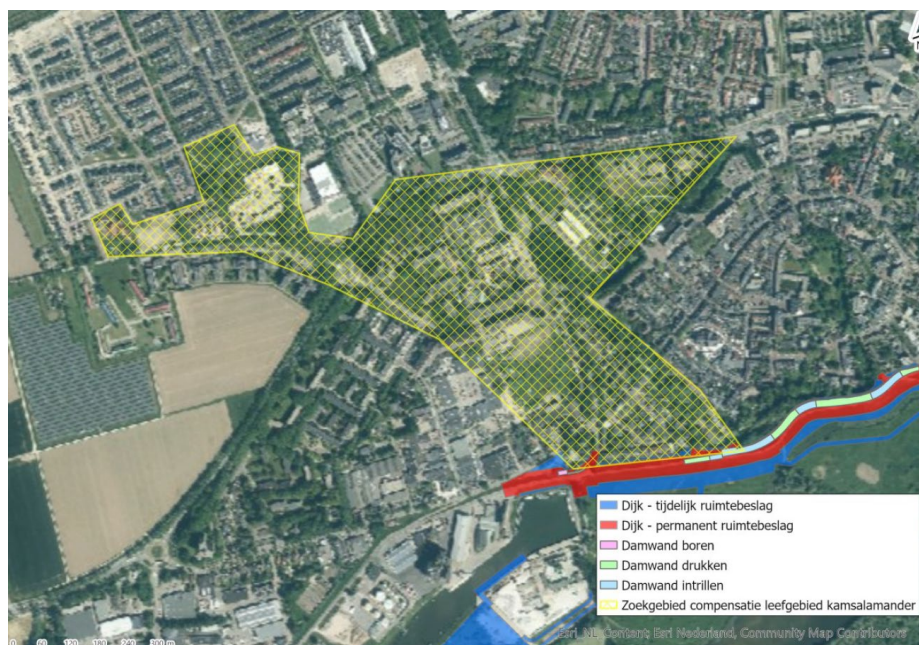
Om te voorkomen dat er in het stedelijk gebied te weinig leefgebied aanwezig is, wordt er gestreefd naar het versterken van het overblijvend leefgebied, door in meerdere tuinen van de Havenstraat landhabitat aan te leggen in de vorm van steenhopen, takkenrillen en takkenhopen.

Wanneer dit niet mogelijk is, wordt op een alternatieve locatie leefgebied van kamsalamander gerealiseerd. Dit leefgebied bestaat uit een poel die de bestaande populatie kan dragen, steenhopen, boomstroken en/of takkenrillen.

Nieuwe wateren (poelen) waar voortplanting plaats moet kunnen vinden moeten bij voorkeur (BIJ12 2017c):

- een wateroppervlakte van bij voorkeur 400-1000 m² hebben;
- een glooiende oever hebben;
- een waterdiepte hebben van 50 – 150 centimeter, de diepere delen zullen dan ook in strenge winters niet bevriezen;
- zowel zon beschenen delen hebben als beschaduwde delen;
- een goed ontwikkelde vegetatie aanwezig krijgen, vooral onder water. Ook moet er open water aanwezig zijn;
- een pH van het water hebben die boven de 5,5 ligt;
- vrij zijn van (roof)vissen;
- binnen 400 meter geschikt landhabitat hebben;
- geen barrières (wegen, akkerpercelen e.d.) hebben tussen het landhabitat en het waterhabitat en het waterhabitat moet met het landhabitat verbonden zijn met geleidende structuren als ruigtestroken, houtwallen, struweel of hagen;
- onderdeel uitmaken van een groep van meerdere voortplantingswateren bijeen op een onderlinge afstand van maximaal 300 à 400 meter. Als het nieuwe water zich op een grotere afstand van bestaande voortplantingswateren bevindt, moet rekening gehouden worden met een lange periode voordat het water functioneert als voortplantingswater.

Het zoekgebied voor deze compensatie is afgebeeld in afbeelding 5. Omdat de voortplantingspoel in de tuin van de Niemeijerstraat behouden blijft, kan kamsalamander zich na de werkzaamheden weer verspreiden richting dit leefgebied.

Afbeelding 5: Zoekgebied compensatie leefgebied kamsalamander

Datum

7 juli 2025

Zaaknummer

2024-008246

Blad

67 van 67

Bronnenlijst:

Bijlage 1.1 124281-3.4_24-011.954_rep_final02_Milieueffectrapportage fase II
bijlage 2.1 231005_RKK 2.0 Grebbedijk-DEF
Bijlage 2.2 240517_Landschapsplan_Gebiedsontwikkeling_Grebbedijk_FO
Bijlage 2.3 Nota VKA
Bijlage 2.5 124281-3.1_24-011.360_rep_Final 02_Planologische toets
Bijlage 3.1 124281-3.3_24-011.957_rep_final02_Passende beoordeling
Bijlage 3.2 124281-3.3_24-011.959_rep_final02_Passende beoordeling Stikstof
Bijlage 3.3. 124281-3.3_24-011.956_rep_final02_ADC-toets Natura 2000
Bijlage 3.4 124281-3.3_24-011.937_rep_final03_NNN GNN GO toets
Bijlage 3.5 124281-3.3_24-011.375_rep_Final 02_Soortenbeschermingstoets
Bijlage 3.6 124281-3.3_24-011.426_rep_Final 02_Activiteitenplan
Bijlage 3.7 124281-3.3_24-011.418_rep_Final 02_Boom- en houtopstandentoets